

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نگارش (۲)

شاخه نظری - کلیه رشته ها

پایه یازدهم

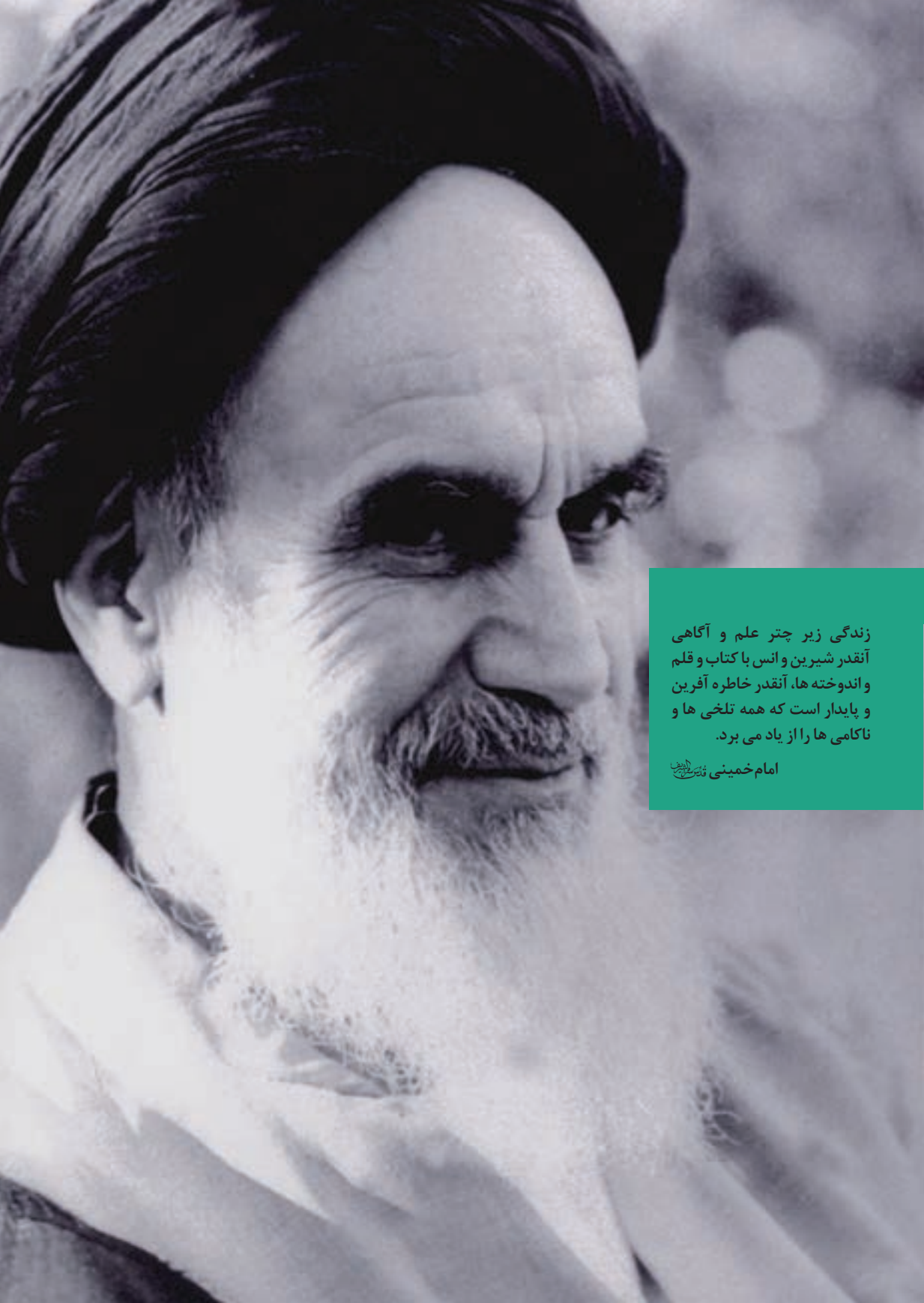
دوره دوم متوسطه

۱۳۹۶

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

- نگارش (۲) - پایه یازدهم دوره دوم متوسطه - ۱۱۱۲۰۲
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
- مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
- شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: محی‌الدین بهرام محمّدیان، عباسعلی وفائی، حسین قاسم‌پورمقدم، سهیلا صلاحی مقدم، مریم عاملی رضائی، محمدرضا سنگری، غلامرضا عمرانی، مریم دانشگر، شهناز عبادتی، شهین نعمت‌زاده، علی واسو جویباری، نادر یوسفی و محمد نوریان (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
- مدیریت آماده‌سازی هنری: معصومه نجفی‌بازکی، حسین قاسم‌پورمقدم، رضا مرادحرائی، فریدون اکبری شلدره، حجت کجانی حصارى و مرجان سجودی (اعضای گروه تألیف) - داریوش گودرزی (ویراستار)
- شناسه افزوده آماده‌سازی: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
- نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۸۸۸۲۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وبگاه: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
- ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - ۱۷ کیلومتر جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
- چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
چاپ اول ۱۳۹۶
- سال انتشار و نوبت چاپ: شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۷۷۰-۲
ISBN: 978-964-05-2770-2

زندگی زیر چتر علم و آگاهی
آنقدر شیرین و انس با کتاب و قلم
و اندوخته‌ها، آنقدر خاطره آفرین
و پایدار است که همه تلخی‌ها و
ناکامی‌ها را از یاد می‌برد.

امام خمینی رهبر

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست

۶	پیشگفتار
۱۱	ستایش
۱۴	۱ درس اول: اجزای نوشته: ساختار و محتوا
۲۹	کارگاه نوشتن
۳۲	مَثَل نویسی
۳۶	۲ درس دوم: گسترش محتوا (۱): زمان و مکان
۴۸	کارگاه نوشتن
۵۱	شعرگردانی
۵۴	۳ درس سوم: گسترش محتوا (۲): شخصیت
۶۴	کارگاه نوشتن
۶۸	حکایت نگاری
۷۲	۴ درس چهارم: گسترش محتوا (۳): گفت و گو
۸۱	کارگاه نوشتن
۸۳	مَثَل نویسی
۸۶	۵ درس پنجم: سفرنامه
۱۰۰	کارگاه نوشتن
۱۰۳	شعرگردانی
۱۰۶	۶ درس ششم: کاهش محتوا: خلاصه نویسی
۱۱۹	کارگاه نوشتن
۱۲۲	حکایت نگاری
۱۲۳	نیایش
۱۲۵	کتاب نامه

زبان فارسی یکی از چند زبان فاخری است که از گذشته های دور، آثار مکتوب ارزشمندی از آن برجای مانده است. این زبان که دربردارنده ارزش های والای انسانی است، قرن های متوالی، زبان رسمی و فرهنگی بخش وسیعی از جهان، از آسیای صغیر و بین النهرین و تمام شبه قاره هندوستان بوده است نه تنها ایرانیان علاقه مند که بسیاری از غیر ایرانیان این زبان را فراگرفته، بدان شعر سروده و کتاب نوشته اند. زبان فارسی، حافظ وحدت قوم ایرانی و به تعبیر دقیق و زیبای مقام معظم رهبری، «رمز هویت ملی ماست». پس بر ماست که آن را گرامی بداریم، خوب بشناسیم و خوب بشناسانیم.

در جهان امروز، نوشتن یکی از مهارت های بهتر زیستن است چرا که توانایی بیان مقصود در قالب نوشته، نیاز اولیه زندگی اجتماعی و مؤثرترین راه ارتباطی در فضای رسانه های نوپدید است. اگر زبان را دارای دو جنبه گفتاری و نوشتاری بدانیم، معمولاً زبان نوشتاری نزد اکثر افراد مهم تر از زبان گفتاری است زیرا نوشتار سنجیده تر از گفتار است و هنگام نوشتن امکان تفکر، سنجش و تجدید نظر وجود دارد. از طرف دیگر، آثار معتبر ادبی و متون مذهبی و میراث فرهنگی از طریق نوشتار در دسترس جامعه قرار می گیرد. هر کتاب، درحقیقت، تجربه ای از نوشتن را به همراه دارد. خواندن دقیق کتاب های مناسب، می تواند سرمشق درست اندیشی و آسان نویسی باشد. کتاب خوانی، یکی از شیوه های مناسب برای رشد اندیشه و افزودن بر توانایی های ذهن و زبان است. نویسنده نیز با خواندن، اندیشیدن و نوشتن، به آفرینش نوباوه فکری خود دست می یابد. به بیان دیگر نوشتن، فرزند خواندن است. هر چه بیشتر بخوانیم، توانایی های ذهن ما بیشتر نیرو می گیرد و کار

نوشتن برای ما آسان تر می‌شود.

کتاب حاضر شامل شش درس است و منطق رابطه طولی دروس به این شکل است که در درس اول ابتدا اجزای نوشته مانند هر پدیده دیگر توصیف و تبیین می‌شود. اجزای نوشته شامل ساختار و محتواست و در این درس بحث ساختار ارائه شده است که در واقع مروری بر مطالب دوره متوسطه یک است. طبیعی است که تولید محتوا بسیار مهم است، بنابراین آموزش آن از درس دوم آغاز می‌شود و تا درس آخر ادامه می‌یابد. برای آموزش تولید محتوا، ابتدا در درس دوم فضای نوشته به لحاظ زمان و مکان شکل می‌گیرد و گسترش می‌یابد. آن‌گاه در درس سوم، شخصیت‌ها در این فضا قرار می‌گیرند و توصیف می‌شوند و در درس چهارم چگونگی و توجه به عنصر گفت‌وگو بین شخصیت‌ها ارائه می‌شود و به این ترتیب محتوا به تدریج تکمیل شده و گسترش می‌یابد. در درس پنجم با ارائه قالب سفرنامه از هر سه عنصر فضای نوشته (زمان و مکان)، شخصیت و گفت‌وگو استفاده می‌شود و به این ترتیب دانش آموزان به صورت کاربردی با آنها مواجه می‌شوند. از درس اول تا پنجم گسترش نوشته آموزش داده می‌شود اما درس آخر مسیر عکس را طی می‌کند. به بیان دیگر متن گسترش یافته، خلاصه می‌شود. چون این دو فرایند، عکس یکدیگرند، در عمیق تر شدن فهم و تقویت مهارت دانش آموزان مکمل یکدیگر خواهند بود.

هدف کتاب نگارش، آموزش مهارت نوشتن است. این مهم طی فرایندی انجام می‌شود که سه مرحله دارد و متناسب با موضوع هر درس است و به نوعی روشمند حلقه اتصال آنها خواهد بود. این مراحل خود شامل شش گام می‌شوند.

مراحل نوشتن:

الف) پیش از نوشتن

۱. انتخاب موضوع
۲. تجسم و بارش فکری
۳. سازماندهی و طرح اولیه نوشته

ب) نوشتن

۴. پیش‌نویس
- پ) پس از نوشتن
۵. بازبینی و گسترش نوشته
۶. نوشتن نهایی و پاک‌نویس

مرحله نخست، فرصتی برای هم‌اندیشی، بارش فکری و توانایی تشخیص آموخته‌ها در نمونه‌های ارائه شده است. گفت‌وگو درباره موضوع، تبادل اطلاعات، طراحی نقشه ذهنی و... همه در این مرحله انجام می‌گیرد. مرحله دوم، زمان تولید نوشته است. هر کس به سراغ دفتر و قلم خود می‌رود و با توجه به خواننده‌ها و اندوخته‌های پیشین و نقشه ذهنی طراحی شده، نوشتن را آغاز می‌کند. مرحله سوم، هنگام بازبینی و ویرایش است. این کار هم می‌تواند با مشارکت گروهی و با هم‌فکری انجام گیرد.

در متن درس‌ها پس از هر مرحله، فعالیت طراحی شده است؛ به بیان دیگر نوشته دانش‌آموز در فرایندی تدریجی، تکوین می‌یابد و با طی کردن گام‌های شش‌گانه، در پایان درس آماده می‌شود. بدیهی است در نهایت با استفاده از جدول سنجه‌ها، نوشته‌های دانش‌آموزان نقد و بررسی خواهد شد. در هر درس، بعد از متن آموزشی و تمرین، کارگاه نوشتن در سه بخش «تشخیص»، «تولید متن»، «ارزیابی»، «حکایت نگاری»، «مثل نویسی»

و «شعرگردانی» سازماندهی شده است. فعالیت‌های «کارگاه نوشتن» با نظمی علمی و آموزشی به دنبال هم آمده‌اند؛ شماره یک با هدف تقویت توانایی بازشناسی و تشخیص، شماره دو با هدف تقویت توانایی نوشتن و تولید متن و شماره سه با هدف تقویت داوری و توانایی بررسی، تحلیل و نقدنویسی طراحی شده است. «حکایت‌نگاری»، بخشی دیگر از فعالیت‌هاست. در حکایت‌نگاری، تأکید بر بازنویسی به زبان ساده و ساده‌نویسی است. «مَثَل‌نویسی»، تمرینی برای بازآفرینی و گسترش مثل است. در مثل‌نویسی، دانش آموزان با افزودن شاخ و برگ به اصل مثل، نوشته جدیدی را خلق می‌کنند. «شعرگردانی»، از دیگر فعالیت‌های نگارشی است که به تحکیم آموزه‌های ادبی و تقویت توانایی بازگردانی مفاهیم بلند ادبی به نثر معیار فارسی است. حکایت، مثل و شعر در بارورسازی ذهن و زبان و پرورش حافظه و تقویت خوب سخن گفتن و زیبا نوشتن، بسیار مؤثر است. با توجه به زمان اختصاص یافته، میزان تقریبی ساعت آموزشی مؤثر، حدود ۲۴ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای در سال است؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود فرایند یاددهی - یادگیری هر درس در چهار جلسه (آموزش، تولید و نقد) طراحی و تنظیم شود. یکی از ویژگی‌های این کتاب در بخش تدوین، گزینش و سازماندهی محتوا، آوردن نمونه‌های فراوان از نویسندگان ایران و جهان است. این کار، افزون بر آشنایی خوانندگان با نویسندگان و آثارشان، آنها را به طور عملی با شیوه‌های گوناگون نوشتن نیز آشنا می‌سازد. این نمونه‌های برگزیده از بی‌شمار آثار، گلچینی رنگارنگ از سرمشق مهارت نوشتن هستند. البته باید خاطر نشان ساخت که نمونه‌های متن‌هایی که بی‌نشان هستند، از قلم مؤلفان این کتاب، تراویده‌اند. از دید برنامه درسی، این کتاب ادامه منطقی آموزه‌های دوره متوسطه اول و مبتنی بر همان رویکرد، اهداف و اصول است. بنابراین

مطالعه کتاب‌های نگارش پایه‌های قبل ضروری است. در آموزش محتوای این کتاب، تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های فعال و تقویت روحیه مشارکت‌پذیری دانش‌آموزان است. گفت‌وگو، هم‌افزایی، بازاندیشی، کتاب‌خوانی، رایزنی، بازسازی و بازپروری فکر، از بهترین شیوه‌ها برای رسیدن به اهداف کتاب نگارش است. به کارگیری روش‌هایی چون: روشن‌سازی طرز تلقی، بارش فکری، حل مسئله و قضاوت عملکرد، در آموزش مفاهیم این کتاب، اثربخش و کارا خواهد بود. درباره ارزشیابی این کتاب باید یادآور شویم که رویکرد برنامه و محتوای کتاب، «مهارتی» است؛ یعنی برای کسب مهارت نوشتن، ضروری است، فرایند آموزش، زایش و بارش فکری، سازماندهی ذهنی، تولید، تمرین و تکرار طی شود. بدین سبب، این درس، کاملاً ورزیدنی و عملی است و در ارزشیابی از آن، جایی برای طرح پرسش‌های شناختی و حفظ کردنی نیست. یکی از اصلی‌ترین دلایل کم بودن حجم و تعداد درس‌ها هم همین است؛ کمتر حرف بزنیم و بیشتر به نوشتن، فرصت بدهیم.

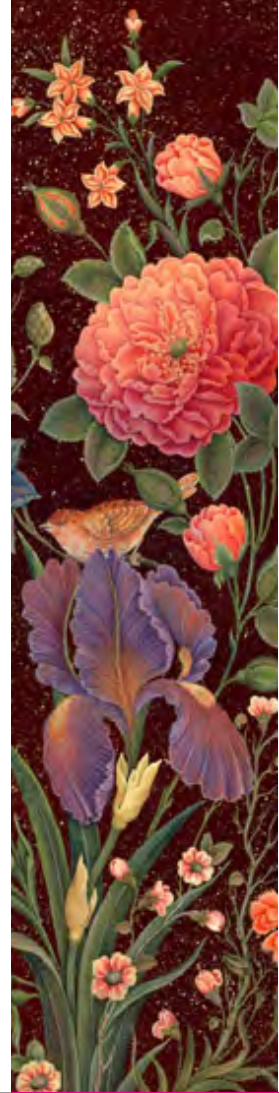
گروه زبان و ادب فارسی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

ستایش

الهی، به حقّ خودت، حضورم ده و از جمال آفتاب آفرینت، نورم ده!
الهی، چگونه خاموش باشم که دل، در جوش و خروش است و چگونه
سخن گویم که خرد، مدهوش و بیهوش است.
الهی، راز دل را نهفتن دشوار است و گفتن دشوارتر.
الهی، داغ دل را نه زبان تواند تقریر کند و نه قلم یارد به تحریر رساند؛
الحمدلله که دلدار به ناگفته و نانوشته آگاه است.
الهی، ما همه بی چاره‌ایم و تنها تو چاره‌ای، و ما همه هیچ کاره‌ایم و تنها
تو کاره‌ای.
الهی، از پای تا فرقم، در نور تو غرقم. «یا نور السموات و الأرض، أنعمتَ
فَرْدُ»
الهی، چون تو حاضری چه جویم و چون تو ناظری چه گویم؟
الهی، از من آهی و از تو نگاهی.

حسین زاده آملی

اجزای نوشته

درس اول:

اجزای نوشته: ساختار و محتوا

«بیابان یا نام زیباتر آن که در گوش، خوش آوا و در دل، تأثیرگذار است: کویر؛ با پهنه‌های وسیعی که هیچ ساختمانی وسعت آن را محدود نمی‌سازد و آسمانی که تا چشم کار می‌کند عمیق است و پرستاره.

کویر، با سکوت عمیق و بی‌هیاهو با دشت‌های وسیع و نامحدود و با مرگ رنگ. کویر ندایی است که به خود می‌خواند به عمق و به جان. آدمی را از سطح که پرفریب و بس خالی است به عمق که جان‌بخش و بی‌ریاست می‌برد. روز و شب کویر، جمع ضدیت‌اند؛ روزهای کویر آتش خیز و شب‌هایش ستاره‌ریز است. آفتاب کویر می‌سوزاند و مهتاب آن، جان به تنگنا آمده را با آسمان صمیمیت و صداقت پیوند می‌زند. کویر در پس چهره خشک و خشن خویش، آبی به زلالی شب‌نم پنهان دارد. کویر آرام و بی‌ادعاست. از دل قنات و کاریز آن زندگی می‌جوشد، بی‌آنکه ادعایی داشته باشد. کویر فروتن است و در افتادگی خویش چه یادگارهای جاوید و چه رازهای سربه‌مهر که پنهان ندارد! از عمق و اعجاز و زیبایی کویر هر چه گفته آید، باز هم گویای آنچه هست، نخواهد بود.»

♦ کویر، دکتر شریعتی

در نوشته‌ای که خواندید، نویسنده با بهره‌گیری از حواس و تخیل، کویر را توصیف کرده و باروش‌هایی مانند «مقایسه» و «جان‌شین‌سازی»، نوشته را پرورش داده است. شما در سال‌های پیش با این روش‌ها آشنا شده‌اید. نوشته، مانند هر پدیده‌ای، اجزایی دارد. هر نوشته از دو بخش ساختار و محتوا تشکیل می‌شود. ساختار نیز بر دو گونه است: بیرونی و درونی.

ساختار بیرونی نوشته

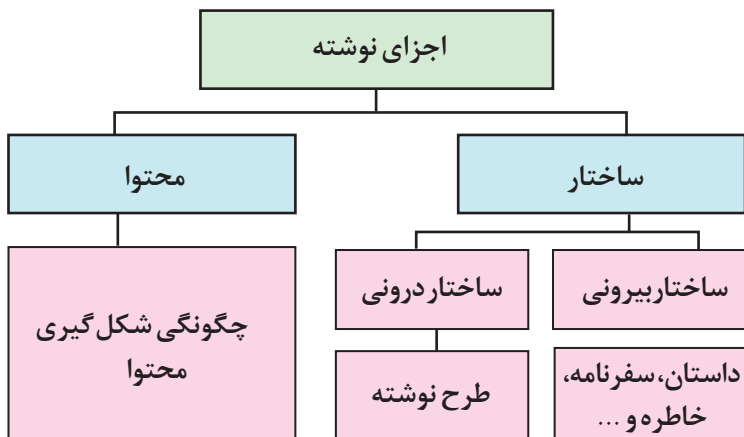
شکل کلی اثر، ساختار بیرونی آن را تشکیل می‌دهد. معمار در ساخت بنا پیش از آنکه شروع به ساختن کند، شکل کلی و بیرونی بنا را مشخص می‌کند. مانند آپارتمان، خانه ویلایی و... نویسنده نیز ممکن است برای نوشتن درباره موضوعی چون «لبخند»، داستانک را انتخاب کند و در چند سطر، موضوع خود را بپرورد و یا موضوعی مانند «خوشبختی» را به شکل داستانی بلند پدید آورد.

ساختار درونی نوشته

برای ساخت بنا، پس از انتخاب شکل کلی، طراح قسمت‌های داخلی آن مانند تعداد طبقات، اندازه اتاق‌ها و دیگر قسمت‌ها، مشخص می‌شود. نویسنده نیز پس از انتخاب شکل کلی اثر، به سازماندهی و چینش مطالب می‌پردازد. به بیان دیگر طرح نوشته، ساختار درونی آن را مشخص می‌کند.

در سال‌های پیش آموختید که طرح نوشته از سه بخش مقدمه، بدنه و جمع‌بندی تشکیل می‌شود. نویسنده در بخش مقدمه، اطلاعات کلی درباره موضوع نوشته را به خواننده منتقل می‌کند. این بخش معمولاً در حدّ یک بند نوشته می‌شود. در بندهای بدنه، ریزموضوع‌هایی که مستقیماً با موضوع اصلی در ارتباط است، گسترش می‌یابد و در بند پایانی یا بند جمع‌بندی، نویسنده حاصل کلام خود را در عبارتی اثرگذار، یک بیت شعر یا حتی یک سؤال تفکر برانگیز، مطرح می‌کند.

یکی از نکاتی که در طراحی ساختار درونی نوشته، اهمیت خاصی دارد، انسجام متن است. انسجام متن، از طریق مشخص بودن خط فکری نوشته، رعایت اولویت‌بندی مطالب و ارتباط منطقی بندها ایجاد می‌شود.

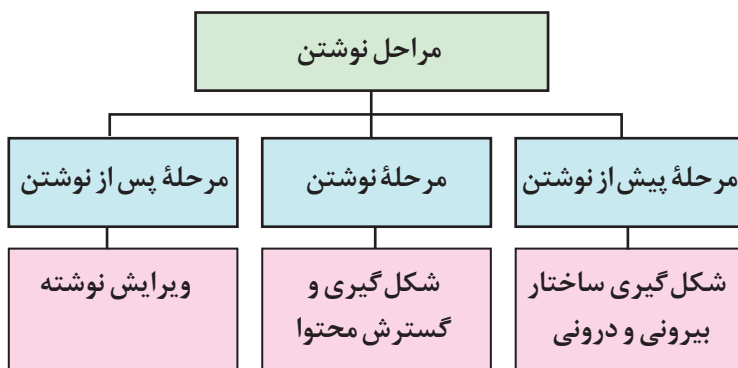

■ مراحل نوشتن به سه مرحله پیش از نوشتن، نوشتن و پس از نوشتن تقسیم می شود.

■ در مرحله پیش از نوشتن، ساختار بیرونی و درونی نوشته مشخص می شود.

■ در مرحله نوشتن، محتوای نوشته شکل می گیرد. سال گذشته روش های شکل گیری محتوا را آموختید (مانند روش مقایسه)؛ در درس های بعد نیز چگونگی گسترش محتوا آموزش داده می شود.

■ در مرحله پس از نوشتن نوشته ویرایش می شود.

در ادامه می خواهیم با طی کردن مراحل نوشتن، با هم بنویسیم.

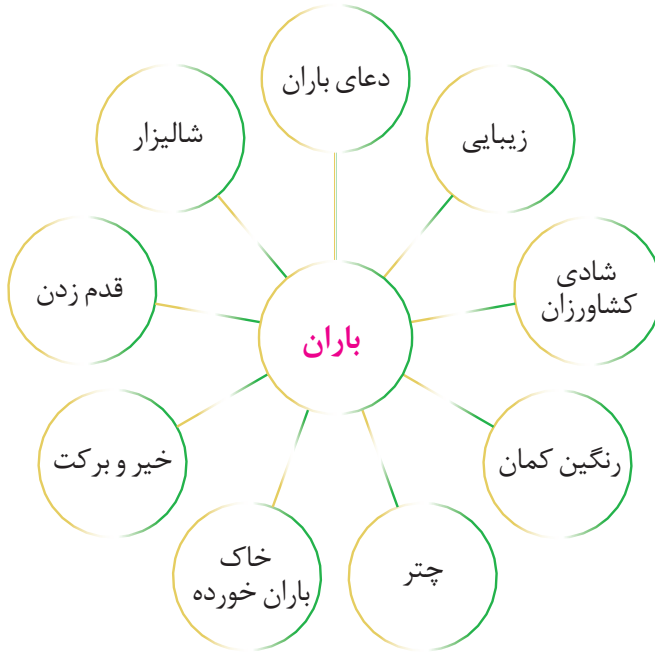
مرحله پیش از نوشتن

۱. انتخاب موضوع:

در این مرحله، ابتدا از میان موضوعاتی که به ذهن ما می‌رسد، موضوعی را که نسبت به آن دانش، آگاهی و دلبستگی بیشتری داریم، انتخاب می‌کنیم. برای نمونه موضوع «باران» را برمی‌گزینیم.

۲. انتخاب واژه‌های مرتبط با موضوع:

با توجه به موضوع انتخابی و با بهره‌گیری از روش بارش فکری، واژه‌های کلیدی مرتبط با آن را می‌نویسیم.

۳. سازماندهی طرح نوشته:

اکنون براساس روابط معنایی، واژه‌هایی را که از طریق بارش فکری تولید شده‌اند، دسته‌بندی می‌کنیم. نمونه صفحه بعد گونه‌ای از دسته‌بندی واژه‌ها بر اساس روابط معنایی است.

■ **گروه اول:** واژه‌های مربوط به توصیف لحظات بارش باران مانند: خاک باران خورده،

زیبایی، شالیزار

■ **گروه دوم:** واژه‌های مربوط به برکتِ باران مانند: شادی کشاورزان، دعای باران،

خیر و برکت

■ **گروه سوم:** واژه‌های مربوط به زنده شدن خاطرات مانند: قدم زدن، کودکی،

چتر، رنگین کمان

برای سازماندهی طرح نوشته به شکل زیر عمل می‌کنیم:

بند مقدمه: در این بند با نگاهی کلی به موضوع باران، آغازی جذاب خواهیم داشت.

بندهای بدنه: چینش بندهای بدنه را با بهره‌گیری از دسته‌بندی انجام شده

براساس روابط معنایی واژه‌ها، شکل می‌دهیم. بند اول را به توصیف لحظات

بارش باران، بند دوم را به خیر و برکت باران و بند سوم بدنه را به زنده شدن

خاطرات اختصاص می‌دهیم.

بند جمع‌بندی: در این بند، حاصل کلام را دربارهٔ باران می‌نویسیم و پایانی تأثیرگذار

خلق می‌کنیم.

طرح نوشته

باران

عنوان نوشته

آغازی جذاب با نگاه کلی به موضوع باران

بند مقدمه

توصیف لحظات بارش باران

خیر و برکت باران

زنده شدن خاطرات

بندهای بدنه

جمع بندی موضوع باران

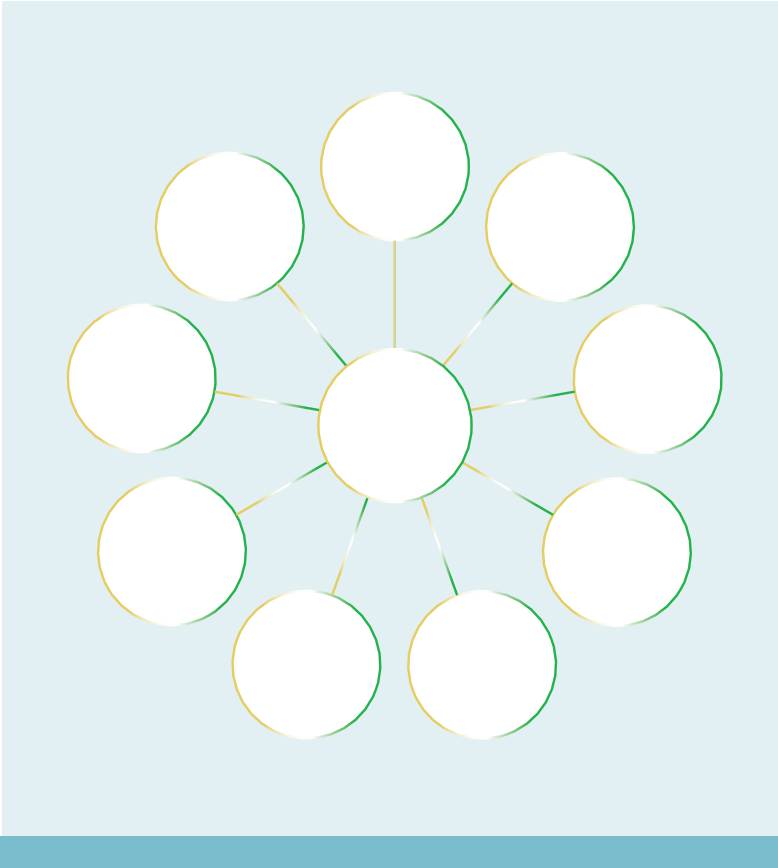
بند جمع بندی

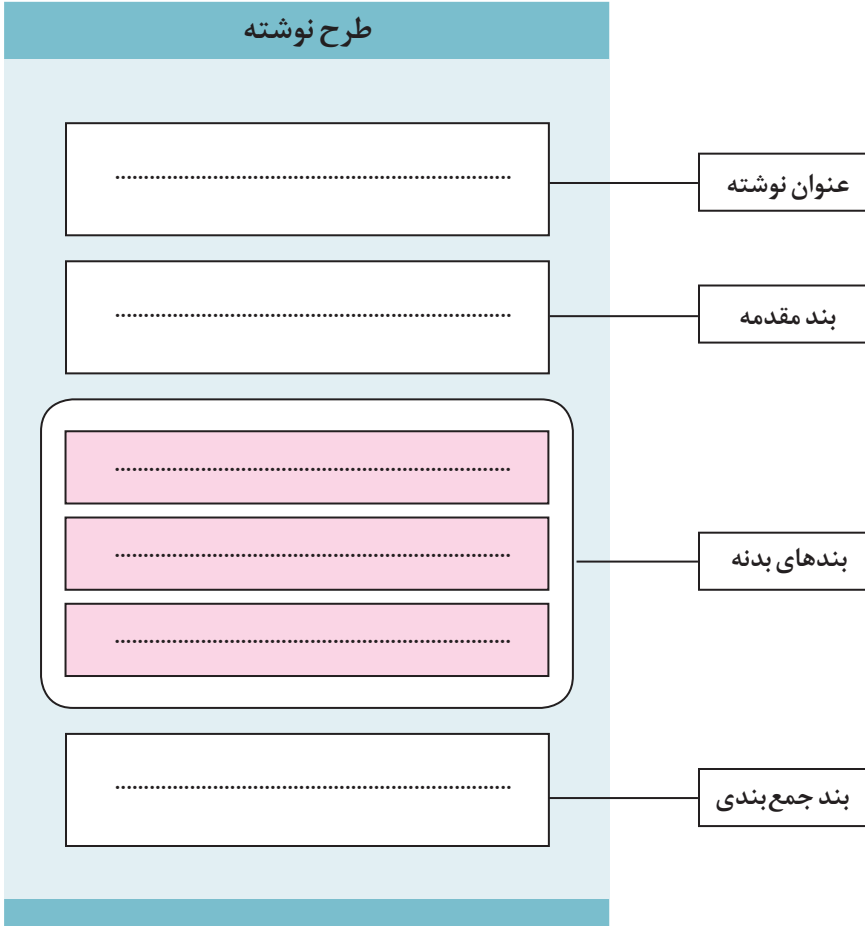
فَعَالِيَت (۱)

موضوعی را انتخاب کنید و با روش بارش فکری طرح نوشته خود را مشخص کنید.

انتخاب موضوع

بارش فکری

نکته: با توجه به موضوع نوشته و میزان گستردگی مطلب، تعداد بندهای بدنه می تواند متفاوت باشد.

مرحله نوشتن

در این مرحله، با بهره‌گیری از واژه‌ها و ترکیب‌های مرحله قبل، یک یا چند جمله مرتبط با موضوع می‌نویسیم.

- خدا دعای باران را می‌شنود و باران زیبا را می‌فرستد.
 - بارشِ قطرات باران، خیر و برکت باریدن می‌گیرد.
 - بوی خاک باران خورده و چمن تازه، در هوا پخش می‌شود.
 - دست و روی دشت شسته می‌شود و زیبایی‌های آن دو چندان می‌گردد.
 - کشاورزان سرود شادی می‌خوانند.
 - کودکان زیر باران به رقص و پایکوبی مشغول می‌شوند.
 - کشتزار، شالیزار و چمنزار جان می‌گیرند.
 - چشم‌ها به رنگین‌کمان دوخته می‌شود.
 - چترهای رنگی باز می‌شود.
 - دست‌ها به سوی آسمان بلند می‌شود.
 - همه، صاحب باران را شکر می‌گویند.
- سپس با توجه به ساختار درونی نوشته، جملات بالا را سازماندهی می‌کنیم.

وقتی باران می بارد...

دل‌ها گرفته است. شالیزار مدّت‌هاست رنگ باران به خود ندیده. کشاورزان دستِ دعا به سوی آسمان بلند می‌کنند.

نسیم نرم و سبک دعای باران را از دست‌های آنان به آسمان می‌برد، خداوند دعا را می‌شنود و مهربانانه، باران زیبا را به سویشان روانه می‌کند. بوی خاکِ باران خورده و چمن تازه در هوا پخش می‌شود. دست و روی دشت شسته می‌شود و زیبایی‌های آن دوچندان می‌گردد.

باران می‌آید و خیر و برکت را با خود می‌آورد. کشاورزان سرود شادی می‌خواندند و کودکان زیر باران به رقص و پایکوبی مشغول می‌شوند. پرندگان شادمانه می‌خوانند و شالیزارها جانی دوباره می‌گیرند.

باران شادمانه، دست آدم‌ها را می‌گیرد و آنها را به دوران کودکی می‌برد. آنها چشمانشان را می‌بندند و برای دقایقی به دوران خوش کودکی باز می‌گردند و زمزمه می‌کنند: «باز باران، با ترانه با گوهرهای فراوان...»

چشم‌ها از فرود باران که زیباترین آغاز است به رنگین کمان دوخته می‌شود و همه، صاحبِ باران را شکر می‌گویند و با شادی فریاد می‌زنند: ای خدای باران! هرگز، ما را تنها نگذار.

بند مقدمه

بندهای بدنه

بند جمع‌بندی

فعالیت (۲)

با توجه به طرح نوشته خود، متنی بنویسید. بند مقدمه، بندهای بدنه و بند جمع بندی را در آن مشخص کنید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Handwriting practice sheet with a light blue background and a teal header and footer. The page contains 20 horizontal dotted lines for writing practice.

مرحلهٔ پس از نوشتن

- در این مرحله برای بازبینی، اصلاح و ویرایش نوشته، به موارد زیر توجه می‌کنیم:
- نکاتی را که از نظر منطقی با سایر قسمت‌ها هماهنگی ندارد، حذف می‌کنیم.
 - مواردی را که ابهام دارد و موجب بدفهمی می‌گردد، اصلاح می‌کنیم و در صورت نیاز برخی قسمت‌های نامفهوم را گسترش می‌دهیم.
 - واژه‌ها و جمله‌های اضافه را حذف می‌کنیم.
 - شیوه کاربرد آرایه‌های ادبی را در نوشته، مورد توجه قرار می‌دهیم.
 - نوشته را از نظر نشانه‌های نگارشی بررسی و در صورت نیاز موارد لازم را اصلاح می‌کنیم.
 - به املائی درست واژه‌ها توجه می‌کنیم.
 - در پایان، نوشته را یک بار با صدای بلند می‌خوانیم.
 - اکنون با توجه به نکات یاد شده، نوشتهٔ قبلی را ویرایش می‌کنیم.

وقتی باران می بارد

بند مقدمه

دل‌ها گرفته است. شالیزار مدت‌هاست رنگ باران به خود ندیده است. کشاورزان شانه به شانه یکدیگر دست دعا به سوی آسمان برمی‌آورند.

بندهای بدنه

نسیم، نرم و سبک، دعای باران را از دست‌های آنان به آسمان می‌برد، خداوند دعا را می‌شنود و مهربانانه، باران زیبا را به سویشان روانه می‌کند. بوی خاک باران خورده و چمن تازه در هوا پخش می‌شود. دست و روی دشت شسته می‌شود و زیبایی‌های آن دوچندان می‌گردد.

باران می‌بارد و خیر و برکت باریدن می‌گیرد. کشاورزان نوای شادی سر می‌دهند و کودکان زیر باران به رقص و پایکوبی مشغول می‌شوند. شالیزار جانی دوباره می‌گیرد و پرندگان شادمانه، آواز می‌خوانند. باران صمیمانه، دست آدم‌ها را می‌گیرد و آنها را به دوران کودکی می‌برد. همه چشمانشان را می‌بندند و برای لحظاتی به دوران خوش کودکی باز می‌گردند و زمزمه می‌کنند: «باز باران، با ترانه با گهرهای فراوان...»

بند جمع‌بندی

نگاه‌ها از ریزش باران که زیباترین آغاز است، اوج می‌گیرد و به رنگین کمان دوخته می‌شود. آنان، صاحب باران را شکر می‌گویند و با شادی فریاد می‌زنند: ای خدای باران! هرگز، ما را تنها نگذار.

فعالیت (۳)

نوشته خود را ویرایش کنید.

اینک نوشته‌هایتان را بخوانید یا در اختیار دوستانتان قرار دهید تا با استفاده از معیارهای جدول زیر، آن را ارزیابی کنند.

ردیف	سنجه‌های ارزیابی	نمره
۱	انتخاب طرح نوشته مناسب	۶
۲	تولید محتوا با استفاده از روش‌های مناسب (سنجش و مقایسه، جانشین‌سازی و...)	۶
۳	انسجام متن	۳
۴	شیوه خواندن	۲
۵	رعایت املا و نکات نگارشی	۳
جمع		۲۰

کارگاه نوشتن

تمرین (۱) | نوشته‌ی زیر را بخوانید و طرح اولیه‌ی آن را در متن مشخص کنید.

در فرهنگ‌های پیش از خط، یعنی روزگاری که آثار ادبی نوشته نمی‌شد، هر سنت ادبی به صورت شفاهی وجود داشت و سینه به سینه منتقل می‌گشت. در فرهنگی که با خط آشنا می‌شود، این سنت ادبی روایی می‌تواند به نشو و نمای خود ادامه بدهد، اما هنگامی که خط مهم‌ترین وسیله بیان می‌شود، حیات این سنت‌ها پایان می‌پذیرد.

سابقه نوشتن در ایران به سده ششم پیش از میلاد باز می‌گردد. نگارش اسناد دولتی، سیاسی و اقتصادی در کتیبه‌های ایران باستان از دیرباز معمول بوده است. اما توسعه نگارش آثار دینی و ادبی تا سده‌های نخستین مسیحیت، مورد بحث است. شواهد حکایت از آن دارد که تکامل ادبیات از صورت روایی و نقلی به صورت نوشتاری در بخش دوم از عصر ساسانیان صورت پذیرفته است. برای نمونه کتاب اوستا پس از سده‌ها انتقال سینه به سینه، سرانجام در دوره ساسانیان به رشته تحریر درآمد.

در کتیبه‌های فارسی باستان، هرگز نامی از اوستا برده نشده است. اما سنجش کتیبه‌های فارسی باستان و متن‌های اوستایی حکایت از آن دارد که از نظر شکل و مضمون میان این دو متن باستانی مشابهت و یکسانی وجود دارد. در هر یک از این دو پیکره ادبی همانندی‌ها و نشانه‌هایی است که در کتیبه‌های فارسی باستان به صورت منشور و با آزادی عمل بیشتر و در متن‌های اوستایی به صورت منظوم و با ساختار و وزنی معین به کار رفته‌اند و احتمال آنکه این یکسانی‌ها و تناظرها تصادفی باشند، بسیار اندک است. تحولات خط قرن‌ها ادامه یافت تا اینکه خط الفبایی رایج شد. امروزه حجم زیادی از اطلاعات به صورت نوشتاری انتقال می‌یابد. به بیان دیگر با تحول خط و میزان کاربرد آن از گفتار به نوشتار رسیده‌ایم.

| تمرین (۲) | موضوعی انتخاب کنید و با رعایت مراحل نوشتن، متنی بنویسید.

A series of horizontal dotted lines for writing, consisting of 18 lines spaced evenly down the page.

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

تمرین (۳) | نوشته دوستانتان را براساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید.

مثل نویسی

مثل‌های زیر را بخوانید. سپس یکی را انتخاب کنید و آن را گسترش دهید.

■ بار کج به منزل نمی‌رسد.

■ به زبان خوش، مار از سوراخ بیرون می‌آید.

■ از کوزه همان برون تراود که در اوست.

■ از این گوش می‌گیرد و از آن گوش در می‌کند.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

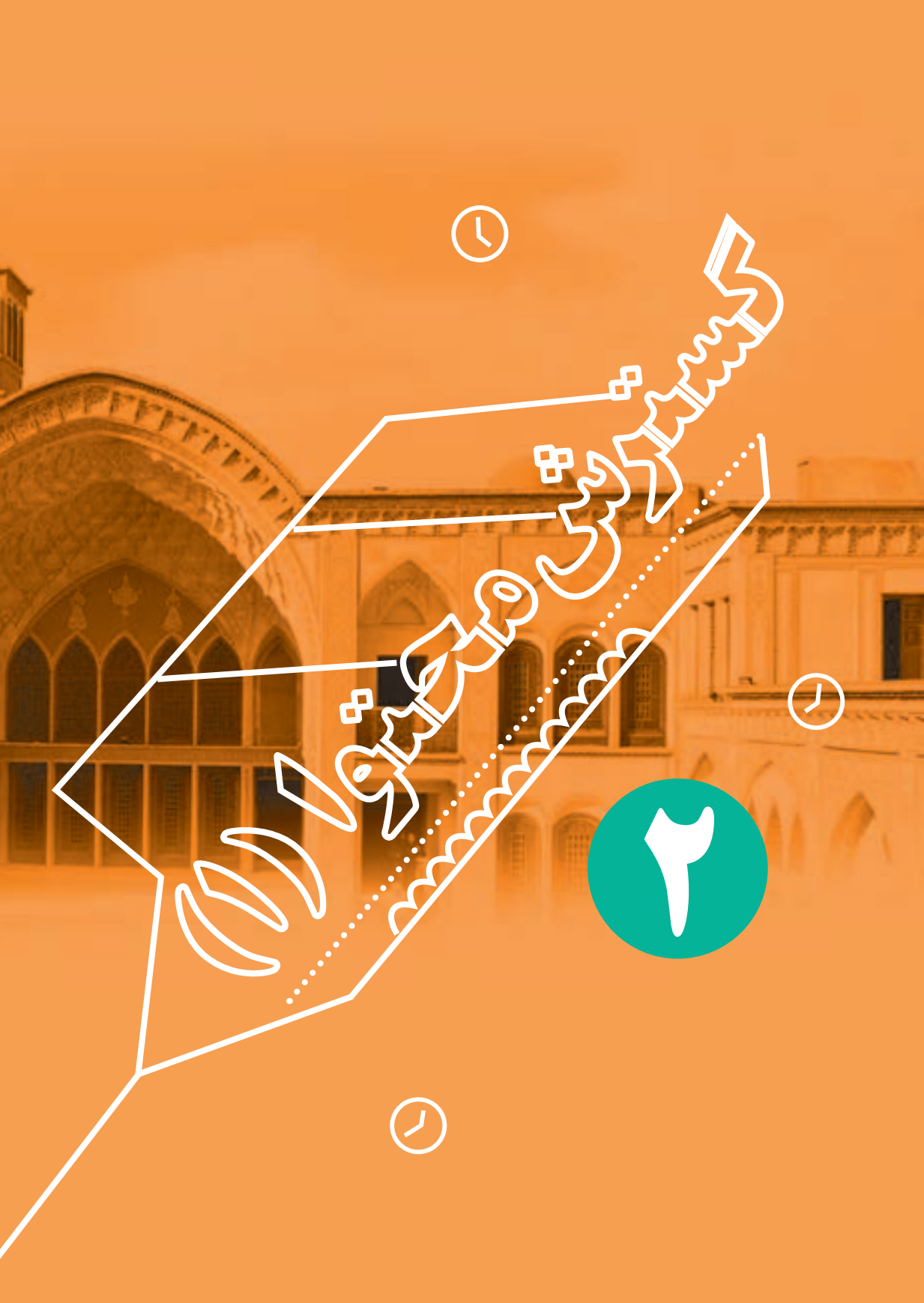
.....

.....

A series of 18 horizontal dotted lines for writing, arranged in a single column.

تعمیر و مرمت
معماری

درس دوم:

گسترش محتوا (۱)

زمان و مکان

«عید تازه از راه رسیده بود. مردم دیگر با سورتمه رفت و آمد نمی کردند. برف‌های دور و بر خانه‌های روستایی و جوی‌ها، آب شده و جاری شده بودند. دو دختر که همسایه هم بودند، آمده بودند کنار چاله پر از آب گل آلودی که بین کوچه تنگ دو حیاط درست شده بود و می خواستند با هم بازی کنند. یکی از دخترها کوچک‌تر از دیگری بود. هر دو بلوز نو پوشیده بودند. دختری که کوچک‌تر بود، بلوز سورمه‌ای پوشیده بود و آنکه بزرگ‌تر بود، لباسش زرد رنگ بود. ولی هر دو روسری قرمز سرشان کرده بودند.

دخترها پس از آنکه عبادت ظهر تمام شده بود، زود آمده بودند کنار چاله پر آب و بعد شروع کرده بودند به بازی کردن. فکر کردند برای اینکه خوب بازی کنند، در آب‌های چاله راه بروند. دختر کوچک‌تر شروع کرد با کفش‌هایش در آب راه رفتن و شلپ‌شلپ کردن؛ اما دختر بزرگ‌تر نگهش داشت و گفت: «این جوری نه! مامان دعوا می کند. نگاه کن. من کفش‌هایم را درآوردم. تو هم کفش‌هایت را در بیاور.»

دخترها کفش‌هایشان را درآوردند و دامن‌هایشان را بالا زدند و شروع کردند از دو سوی چاله به طرف همدیگر رفتن. آب تا قوزک پای دختر رسیده بود...

◆ عید پاک، تولستوی

در نوشته بالا، نویسنده زمان و مکان خاصی را وصف کرده است؛ به گونه‌ای که با خواندن هر سطر آن، تصویری در ذهن خواننده ایجاد می‌شود و هر جمله، آن را کامل‌تر می‌کند. با خواندن متن بالا، تصویری از اواخر زمستان در کشوری سردسیر در روز عید در ذهن نقش می‌بندد و فضایی در کوچه‌های تنگ میان دو حیاط با گودال‌هایی پر از آب برف‌ها، شکل می‌گیرد که کودکان در آن مشغول بازی هستند.

یکی از راه‌های گسترش محتوای نوشته، پرداختن به عناصر «زمان» و «مکان» است. موضوع بسیاری از نوشته‌ها در زمان و مکان خاصی رخ می‌دهد و حال و هوای خود را دارد. شرح و توصیف فضا بسیار مهم است و متن را عینی‌تر و ملموس‌تر و خواننده را به محتوای نوشته نزدیک‌تر می‌کند؛ زیرا خواننده متن از طریق آن می‌تواند مطالب را در ذهنش بهتر مجسم کند. وصف زمان و مکان وقوع ماجراها در نوشته، بسیار ارزشمند است و در بسیاری از انواع نوشته، مانند داستان، سفرنامه، گزارش، نمایش‌نامه و مانند آن. کاربرد دارد.

برای گسترش محتوا با استفاده از دو عنصر «زمان» و «مکان»، می‌توانیم مطابق با مراحل زیر عمل کنیم:

مرحله اول: انتخاب موضوع

نخستین و مهم‌ترین کار نویسنده، انتخاب موضوعی خاص و مناسب برای نوشتن است. موضوع مناسب، خود به خود ذهن را بازتر و متن را از نوشته‌های مشابه متمایز می‌کند. همان‌طور که در بسیاری از مراکز، صندوقی را برای جمع‌آوری نظرات قرار می‌دهند، ذهن ما هم برای نوشتن به یک صندوق نیاز دارد تا اگر به موضوع جالبی برای توصیف زمان و مکان یا حال و هوا دست یافتیم، در آن ذخیره‌اش کنیم. تماشای آیین‌های مذهبی — ملی، خاطرات و تجربیات سفر، دیدن تصاویر، به یاد آوردن خواب و رویا، مطالعه کتاب، دیدن صحنه‌هایی از نمایش یا فیلم، همگی می‌توانند منبعی برای موضوعات جذاب و متنوع باشد.

موضوع انتخابی ما، «گلاب‌گیران» است.

فعالیت (۱)

موضوع‌های پیشنهادی خود را بنویسید.

..... ●

..... ●

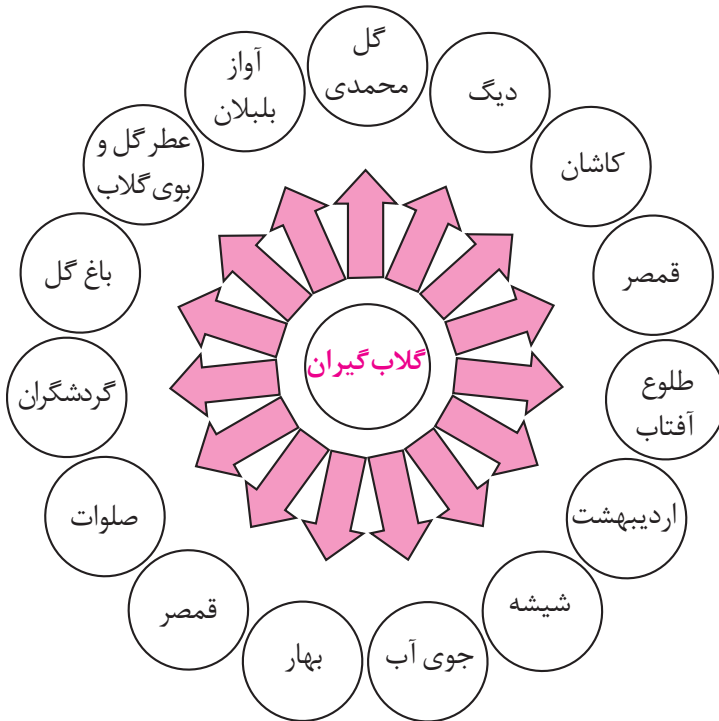
..... ●

..... ●

..... ●

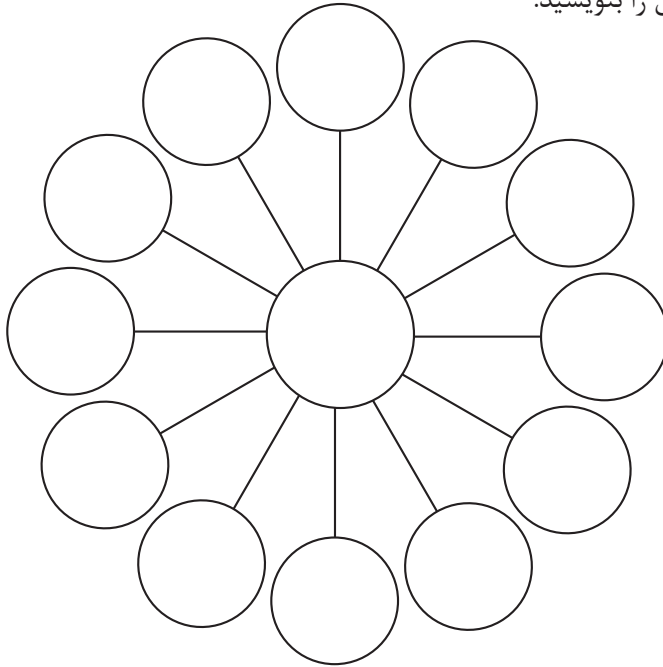
مرحله دوم: تجسم و بارش فکری

پس از انتخاب موضوع، با بهره‌گیری از بارش فکری، اطلاعات و دانسته‌های خود را نسبت به موضوعی که انتخاب کرده‌ایم، بر روی کاغذ می‌آوریم. اکنون واژه‌های مرتبط با این موضوع را می‌نویسیم: «گلاب، باغ، گلاب‌گیری، گل محمدی، دیگ، قمصر کاشان، بهار، بطری‌های بزرگ و کوچک، صلوات، هیزم، اجاق، اسپند، آتش و...».

فعالیت (۲)

درباره یکی از موضوعاتی که در مرحله قبل انتخاب کرده‌اید، فکر کنید و واژه‌های مرتبط با آن را بنویسید.

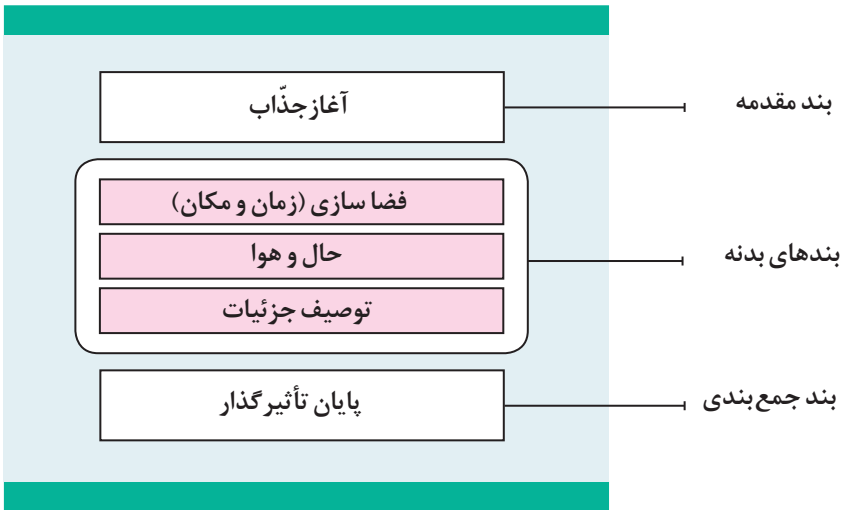
مرحله سوم: سازماندهی و طرح اولیه

اکنون واژه‌هایی را که به ذهن ما رسیده است، با توجه به اشتراکات و روابط میان آنها، سازماندهی و دسته‌بندی می‌کنیم و بر این اساس، طرح اولیه نوشته‌مان را مشخص می‌کنیم. برای نمونه، یکی از این دسته‌بندی‌ها می‌تواند قرار دادن واژه‌ها در سه گروه باشد:

- الف) واژه‌های مربوط به زمان و مکان
- ب) واژه‌های مربوط به فضای نوشته
- پ) واژه‌های مربوط به جزئیات نوشته

جزئیات	فضای نوشته	زمان و مکان
<ul style="list-style-type: none"> ● گل محمدی ● گردشگران ● بطری‌های بزرگ و کوچک ● دیگ ● دوربین‌های فیلم برداری و عکاسی 	<ul style="list-style-type: none"> ● آواز بلبلان ● دود اسفند ● عطر گل و بوی گلاب ● صلوات 	<ul style="list-style-type: none"> ● بهار ● اردیبهشت ● طلوع آفتاب ● قمصر و نیاسر کاشان ● باغ گل ● جوی آب

پیش از آوردن بندهای بدنه، بند مقدمه را به منظور ورود به مطلب در نظر می‌گیریم. پس از آن، هر یک از گروه‌های بالا که موضوع بندهای بدنه را تشکیل می‌دهند، پشت سر هم می‌آوریم. بدنه نوشته ما براساس سازماندهی فوق، سه بند دارد. قرار گرفتن بندها باید براساس ترتیبی مشخص شکل بگیرد. بهتر است روند ارائه مطالب و حرکت نوشته از کل به جزء باشد. بر این اساس، مکان و زمان رخداد را در بند نخست می‌آوریم. بند دوم را می‌توانیم به حال و هوای نوشته اختصاص دهیم. در بند سوم نیز جزئیات را توصیف می‌کنیم و به این شکل، ترتیب قرار گرفتن سه بند بدنه را مشخص می‌نماییم. سپس در پایان، مطالب را در یک بند جمع‌بندی می‌کنیم. جمع‌بندی می‌تواند حتی به صورت یک بیت شعر و یا یک سؤال باشد؛ مهم آن است که ذهن خواننده را با موضوع درگیر کند.

فعالیت (۳)

طرح اولیه نوشته خود را تنظیم کنید و به پرسش های زیر پاسخ دهید.

الف) بدنه نوشته شما چند بند دارد؟

ب) در هر بند، می خواهید درباره چه بنویسید؟

مرحله چهارم: پیش نویس

۱. بند مقدمه:

عظمت خداوند آن است که زیباترین گل‌های محمدی از کویر خشک کاشان بیرون می‌آید. در شهر تاریخی کاشان، هر سال مراسم قدیمی و دیدنی گلاب‌گیران، برگزار می‌شود. نمونه‌ای از عظمت خداوند آن است که زیباترین گل‌های محمدی در کویر خشک کاشان می‌روید و خوش‌بوترین گلاب‌ها، در این شهر، آماده می‌شود.

۲. بندهای بدنه:

■ زمان و مکان:

کاشان شهری در استان اصفهان است که میان کوه‌های کرکس و در کویر مرکزی ایران قرار گرفته و آب و هوایی گرم و خشک بیابانی دارد. گردشگران در اواسط اردیبهشت برای دیدن مراسم گلاب‌گیری به قمصر و نیاسر سفر می‌کنند. این دو شهر پر از باغ‌های گل محمدی و جویبارهای فراوان است. بهترین زمان برای حضور در مراسم گلاب‌گیری قمصر ساعات اولیه روز است؛ یعنی زمانی که هنوز آفتاب کاملاً گرم نشده است. گل‌هایی که در ساعات پیش از طلوع چیده شده‌اند تازه‌ترند و طبیعتاً گلاب بهتری از آنها به دست می‌آید.

■ حال و هوا

با طلوع خورشید، عطر گل محمدی همه را مست می‌کند و بلبلان را به آواز وامی‌دارد. کارگران سرخوش از عطر گل‌ها و گردشگران حیرت‌زده از این همه زیبایی در کنار صدای بلبلان و بوی گل‌ها، به تماشای نشینند. دیگ‌های بزرگ، پر از گل محمدی و آب می‌شوند و روی تل هیزم قرار می‌گیرند و گلاب، به روش تقطیر به دست می‌آید. دیگ‌هایی که همچون زودپزهایی بزرگ گل‌های تازه چیده را در خود می‌جوشانند و بخار را از طریق لوله‌هایی به شیشه‌های داخل جوی آب‌ها منتقل می‌کنند. گاه بر آتش زیر دیگ‌ها اسفند دود می‌کنند. مردم با هر اتفاقی صلوات می‌فرستند و دل‌های خود را صفا می‌دهند.

■ جزئیات

سالانه گردشگران بسیاری از مراسم گلاب‌گیران کاشان در شهرهای قمصر، نیاسر و بَرزک، دیدن می‌کنند و دوربین‌های عکاسی و فیلمبرداری را برای

لحظه‌ای از خود دور نمی‌کنند و سرانجام با کوله‌باری از گلاب و سایر عرقیات و با مقادیر زیادی از خاطره، عکس و فیلم به شهر و خانه خود بازمی‌گردند.

۳. بند جمع بندی:

برگزاری باشکوه مراسم گلاب‌گیری موجب زنده نگاه داشتن یکی از آیین‌های ارزشمند و کهن ایرانیان است. برکت گل محمدی و عطر گلاب، گردهمایی باشکوهی را در کویر مرکزی ایران، فراهم می‌کند.

فعالیت (۴)

با توجه به طرح نوشته خود در فعالیت (۳)، متنی را بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Handwriting practice area consisting of 20 horizontal dotted lines.

مرحله پنجم: بازبینی و گسترش نوشته

در این مرحله، پس از شکل‌گیری بندها با افزودن واژه‌ها و صفت‌های مناسب، و استفاده از آرایه‌های گوناگون، نوشته را گسترش می‌دهیم و ترتیب قرار گرفتن مطالب در بندها را کنترل می‌کنیم. همچنین به جملات موضوع و پیوستگی جملات تکمیلی آنها توجه می‌کنیم؛ با اضافه و کم کردن برخی واژه‌ها، همچنین تغییر و اصلاح بعضی جمله‌ها و گاه کوتاه کردن آنها، اشکالات نوشته را برطرف می‌کنیم.

موضوع: مراسم گلاب‌گیران در قمصر

گوشه‌ای از عظمت خداوند آن است که زیباترین گل‌های محمدی و خوشبوترین گلاب‌های جهان از دل کویر خشک کاشان بیرون می‌آید. در شهر تاریخی کاشان غیر از رسم قالی‌شویان، مراسم قدیمی و دیدنی گلاب‌گیران هم برگزار می‌شود.

کاشان یکی از شهرهای استان اصفهان است که با آب و هوایی گرم و خشک بیابانی، میان کوه‌های کرکس و کویر مرکزی ایران قرار گرفته است؛ شهری با جاذبه‌های گردشگری فراوان نظیر باغ فین، دیوار سلجوقی، مساجد و خانه‌های دیدنی و قدیمی. گردشگران در اواسط اردیبهشت برای دیدن گلاب‌گیری به قمصر و نیاسر سفر می‌کنند. این دو شهر پر از باغ‌های گل محمدی و جویبارهای فراوان است. بهترین زمان برای حضور در مراسم گلاب‌گیران، ساعات اولیه روز، یعنی زمانی است که هنوز خورشید سر از بستر کوه برنیاورده و بر تخت فرمانروایی اش تکیه نکرده است. گل‌هایی که در ساعات پیش از طلوع چیده شده‌اند شاداب ترند و گلاب بهتری از آنها به دست می‌آید.

صبح روز گلاب‌گیری، با طلوع خورشید، عطر گل محمدی همه را از خود بی‌خود می‌کند و بلبلان را به آواز خواندن وامی‌دارد. کارگران سرخوش از عطر دامن‌های پر گل خود، و گردشگران حیرت‌زده از این همه زیبایی و فریبایی گل‌ها به تماشا می‌نشینند و رایحه جانبخش گل‌ها، روح و جان‌شان را تسخیر می‌کند. در این هنگام، دیگ‌های بزرگ را پر از آب و گلبرگ‌های گل محمدی می‌کنند و برای

به دست آوردن گلاب روی تلّ هیزم می گذارند. دیگ‌هایی که همچون زودپزهایی بزرگ، گل‌های تازه‌چیده را در خود می جوشانند و بخار را از طریق لوله‌هایی به شیشه‌های داخل جوی آنها منتقل می کنند. گاه بر آتش زیر دیگ‌ها دانه‌های اسفند می‌ریزند تا چشم بد از سلامت مردم و رونق این گلاب‌گیری دور شود. مردم با هر اتفاقی صلوات می فرستند و دلها را با بوی خوش اسفند و نوای روح‌انگیز صلوات، صفا می دهند.

سالانه گردشگران بسیاری از مراسم گلاب‌گیران کاشان در شهرهای قمصر، نیاسر و برزک دیدن می کنند و دوربین‌های عکاسی و فیلم‌برداری را برای لحظه‌ای از خود دور نمی‌سازند و سرانجام با تهیه سوغاتی معطر، با صدها و بلکه هزاران قطعه عکس و فیلم، و دلی شاد به شهر و خانه خود باز می گردند. برگزاری مراسم باشکوه گلاب‌گیری موجب زنده نگاه داشتن یکی از آیین‌های ارزشمند و کهن ایرانیان است که هر ساله به برکت گل محمدی و عطر گلاب، برپا می‌گردد.

فَعَالِیْت (۵)

نوشته خود را بازبینی و اصلاح کنید و در صورت نیاز گسترش دهید.

مرحله ششم: نوشتن نهایی و پاک‌نویس

در این مرحله، با توجه به اصلاحات و تغییراتی که در مراحل قبل اعمال گردید، متن را ویراستاری و پاک‌نویس می‌کنیم.

فَعَالِیْت (۶)

اکنون متن کامل نوشته خود را پاک‌نویس کنید.

اینک نوشته‌هایتان را بخوانید یا در اختیار دوستانتان قرار دهید تا با استفاده از معیارهای جدول زیر، آن را ارزیابی کنند.

نمره	سنجه‌های ارزیابی	ردیف
۶	وصف زمان و مکان	۱
۶	وصف حال و هوا و فضا	۲
۴	انسجام نوشته	۳
۲	ویرایش ● پرهیز از نوشتن جمله‌های طولانی ● رعایت املا و نکات نگارشی	۴
۲	شیوه خواندن	۵
۲۰		جمع

کارگاهِ نوشتن

| **تمرین (۱)** | نوشتهٔ زیر را بخوانید و زمان، مکان، حال و هوا و جزئیات آن را براساس آموزه‌های درس، در متن مشخص کنید.

سال نو

باران بند آمده بود؛ اما هنوز از ساقهٔ علف‌ها آب می‌چکید و دشت پر از گودال‌های آب بود. عکس آسمان بر سطح لرزانِ گودال‌های آب تماشایی بود. انگار صدها آینهٔ شکسته را کنار هم چیده بودند. ابرهایی که هر لحظه به شکلی در می‌آمدند، در مقابل آن آینه‌ها، خودشان را برای سال نو آماده می‌کردند. خورشید مثل دخترکی خجالتی از پشت کوه‌ها سرک می‌کشید و سلاح‌ها و کلاه‌های آهنی را برق می‌انداخت. دهانهٔ توپ‌ها و خمپاره‌اندازها را با کیسه‌های نایلونی پوشانده بودند تا آب به داخلشان نرود. در پشت خاکریز، جعبه‌های خالی مهمات و پوکه‌های مسی براق همه جا پراکنده بودند. چند تا از سنگرها را آب گرفته بود و عده‌ای با لباس‌های خیس و گل آلود مشغول خالی کردن آنها بودند. صدای خنده‌شان با صدای شِلپ‌شِلپ آب آمیخته بود. از سنگر بغل دستی صدایی می‌گفت: «آب را گل نکنیم!»

دیگری جواب می‌داد: «تو ماهی‌ات را بگیر!...»

خنده‌ها از ته دل بود. انگار نه انگار که در جبههٔ جنگ بودند. بیشتر چادرها را روی سنگرها زده بودند و سفره‌های هفت‌سینِ عید پهن بود؛ سفره‌هایی که در آنها، جای سماق و سمنور و سرنیزه و مسلسل سیمینوف و حتی سنگ پر کرده بود.

گاهی گردباد کوچکی لنگ‌لنگان از راه می‌رسید و چادرهای باران خورده را مشت و مال می‌داد. عده‌ای قرآن می‌خواندند و بعضی تندتند به ساعتشان نگاه می‌کردند. و رادیوهای جیبی را به گوششان چسبانده بودند. ناگهان صدای شلیک چند تیر هوایی بلند شد و زمزمهٔ «یا مقلب‌القلوب...» در سنگرها پیچید. عید آمده بود. به همین سادگی!

◆ شهید باکری، یوسف‌زاده

تمرین (۲) | موضوعی انتخاب کنید و با رعایت مراحل نوشتن، متنی درباره آن بنویسید.

A series of horizontal dotted lines for writing, providing a guide for line placement.

Handwriting practice area consisting of 15 horizontal dotted lines.

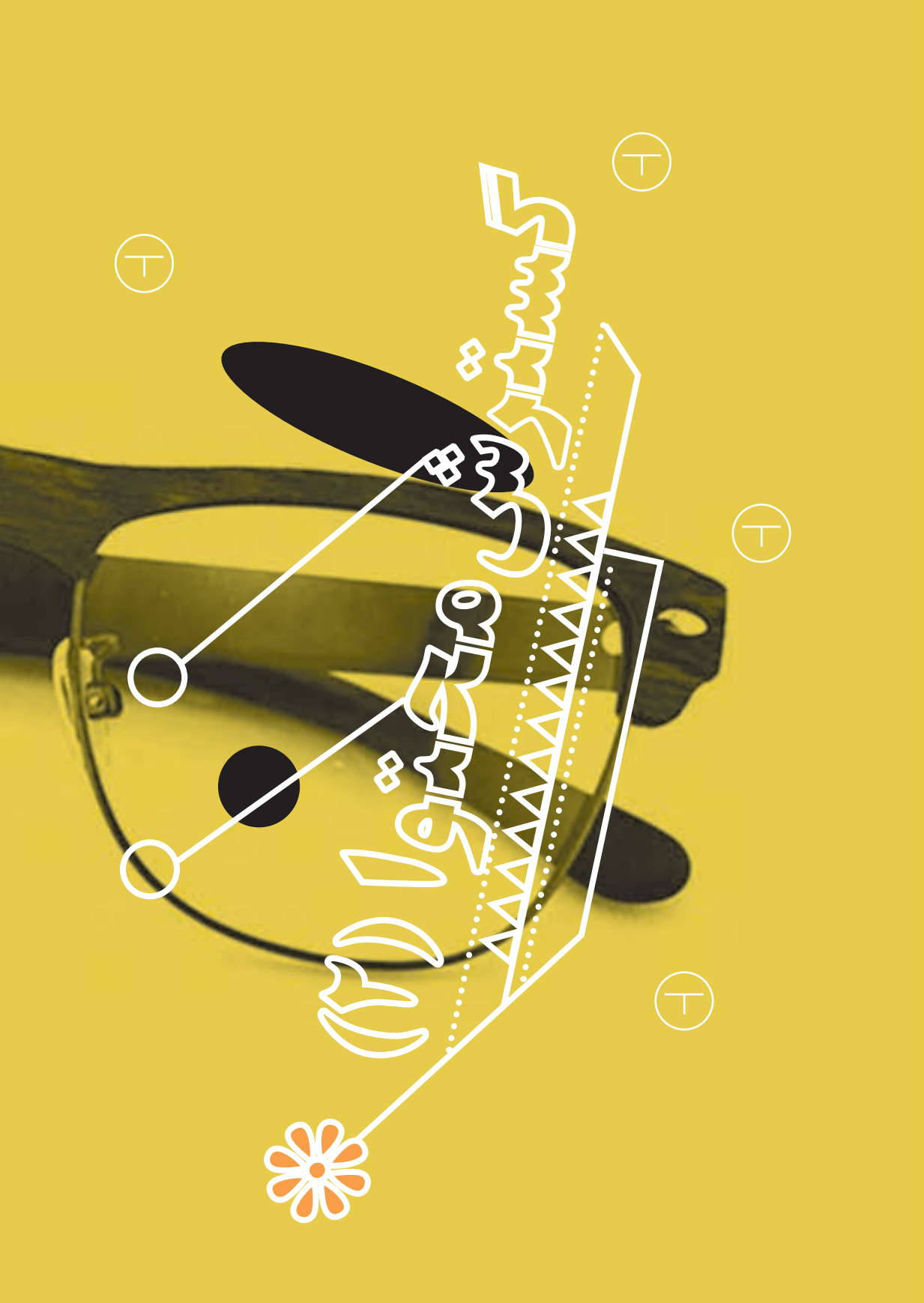
تمرین (۳) نوشته دوستانتان را بر اساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید.

شعر گردانی

شعر زیر را بخوانید و برداشتِ خود را از آن بنویسید.

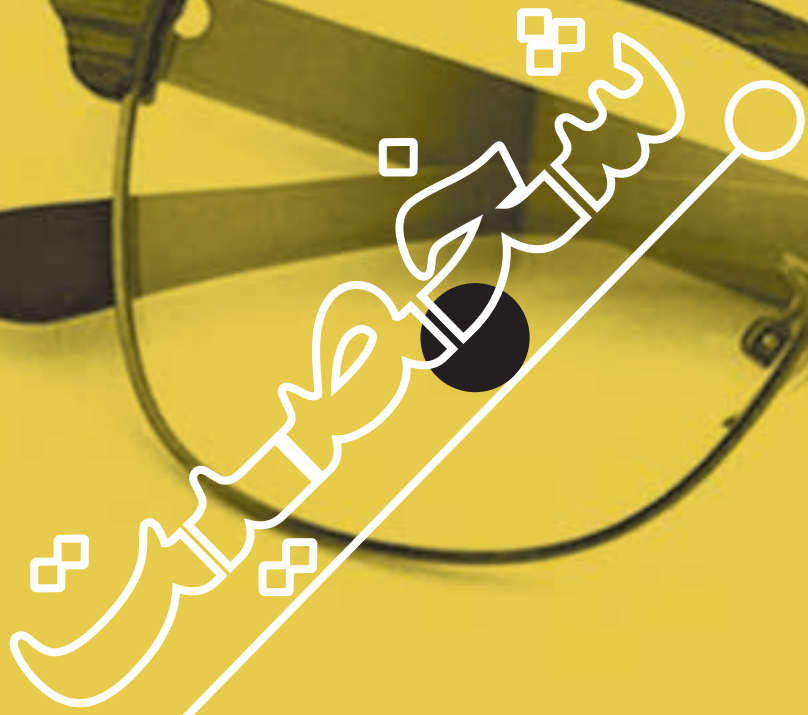
دیدار یار غایب، دانی چه ذوق دارد؟ ابری که در بیابان، بر تشنه‌ای بیبارد **سعدی**

Blank area for writing the response to the poem.

مستقبل
تكنولوجيا

گسترش محتوا (۲) شخصیت

«مردی بود میانه‌قد، با قیافه‌ای آفتاب‌سوخته و چروک‌برداشته، و لباس نظامی مرتب و تمیز. تازه ریشش را تراشیده بود. حتماً هنوز چهل سالش نشده بود و خیلی به زحمت سعی می‌کرد فارسی سلیس حرف بزند. تفنگش را وارونه روی دوشش انداخته بود و ما با هم قدم می‌زدیم...»

◆ سه تار، آل احمد

در نمونه بالا، با مردی مواجه می‌شویم که نویسنده توانسته است ظاهر و رفتارش را برای ما به تصویر بکشد. با این کار، هنگام خواندن متن، تصویری از فرد یا افرادی که در متن حضور دارند، در ذهن ما نقش می‌بندد؛ به گونه‌ای که تا پایان متن، تمام رفتار و گفتار آنها را در ذهن مجسم می‌کنیم. حضور شخصیت‌ها در نوشته باعث می‌شود متن از یکنواختی خارج شود. از شخصیت‌پردازی و توصیف شخصیت‌ها می‌توان در انواع نوشته استفاده کرد.

توصیف، گسترش دادن موضوع با دقت در ویژگی‌های افراد، اشیا و مکان‌هاست. با توصیف می‌توان موضوع مورد بحث را در ذهن مخاطب به تصویر کشید. همچنین می‌توان با آوردن وابسته‌ها (صفت‌ها و مضاف‌الیه‌ها)، تشبیهات، توضیحات و مانند آن به توصیف پرداخت. در این درس با توجه به مراحل زیر، به توصیف اشخاص می‌پردازیم:

مرحله اول: موضوع یابی (انتخاب شخصیت)

در این مرحله باید موضوعی را برای نوشتن انتخاب کرد. انتخاب شخصیت در حقیقت همان انتخاب موضوع است. بهترین کار این است که تصویری از افراد خاص را در جاهای گوناگون تصور کنیم. اگر به مسیر روزانه خود از خانه تا مدرسه با دقت نگاه کنیم، شخصیت‌های متفاوتی را در جاهای مختلفی می‌بینیم که با توجه به ظاهر و رفتار آنها، می‌توانیم متن زیبایی خلق کنیم. راننده تاکسی یا اتوبوس، فروشنده‌ها، مسافران و مأموران در ایستگاه‌های مترو و اتوبوس، راننده وانتی که میوه و سبزی می‌فروشد، دانش‌آموزانی که در سنین مختلف به مدرسه می‌روند، تعمیرکاری که مشغول کار است، نانوا و کسانی که در صف نان هستند، خویشاوندان و حتی افراد خانواده می‌توانند شخصیت اصلی یا یکی از شخصیت‌های نوشته ما باشند.

پس با دقت بیشتری به اطراف نگاه کنیم؛ یعنی خوب ببینیم و بشنویم و با زیر نظر گرفتن اشخاص پیرامونمان، ویژگی‌های آنان را خوب بررسی کنیم و با تلاش ذهنی، آنها را در قالب شخصیت‌هایی خلق کنیم. مانند وصف برخی از شخصیت‌های کتاب فارسی سال پیش، از جمله: شخصیت «چشمه» در درس «چشمه و سنگ»، «ناصر خسرو» و «گرمابه بان» در درس «سفر به بصره»، «نیما یوشیج» در درس «پیرمرد، چشم ما بود» و بسیاری از شخصیت‌های دیگر.

گاه شخصیت‌ها می‌توانند حیوان باشند مانند داستان «سپید دندان» که از زبان سگی با همین نام روایت شده است. گاه نیز به اشیا جان می‌بخشیم و به آنها شخصیت انسانی می‌دهیم؛ مانند ماجرای «یخی که عاشق خورشید شد» در کتاب نگارش سال گذشته. در این درس، موضوع انتخابی ما، «هم کلاسی ام، بهروز» است.

فعالیت (۱)

چند تن از افراد پیرامونتان را به عنوان موضوع نوشته انتخاب کنید و بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

مرحله دوم: تجسم و بارش فکری

برای مجسم کردن یک شخصیت یا یک شیء کافی است آن را به گونه‌ای معرفی کنیم که دیگران بتوانند تصویری از آن در ذهن خود بسازند. برای این کار، نخست باید افرادی را که می‌خواهیم در نوشته ما حضور داشته باشند، در ذهن مجسم کنیم. برای نمونه در موضوع «هم کلاسی ام بهروز»، شخصیت اصلی، دانش‌آموزی است که در مکانی مشخص مانند مدرسه یا کلاس حضور دارد. نویسنده برای تصویری کردن این شخصیت، به ظاهر و رفتار او در مدرسه توجه کرده و آنچه را برای خواننده جالب است، بر روی کاغذ می‌آورد.

ویژگی‌های شخصیت بهروز		
مرموز و تودار بودن	رنگ پوست	ظاهری
علاقه‌مندی به فوتبال	شکل، رنگ و حالت مو	
راستگویی و شجاعت	سن و سال	
توجه به درس	قد و اندازه	
جلب اعتماد دیگران	لباس و کیف و کفش	
	چهره	

فعالیت (۲)

یکی از موضوع‌هایی را که در فعالیت قبل نوشتید، انتخاب کنید و با تجسم شخصیت، درباره ویژگی‌ها و فضایی که در آن قرار می‌گیرد، بنویسید.

فعالیت			
	رفتاری		ظاهری

مرحله سوم: سازماندهی و طرح اولیه

در این مرحله طرح اولیه نوشته را تنظیم می‌کنیم. این کار خلق نوشته را آسان‌تر می‌کند؛ یعنی باید بدانیم پس از نوشتن مقدمه، در بندهای بدنه چه مواردی را با چه ترتیبی بیاوریم. با توجه به موضوع انتخاب شده (هم‌کلاسی ام بهروز)، طرح را به این ترتیب در ذهن مرتب می‌کنیم:

■ مقدمه

■ بدنه

● معرفی بهروز با توجه به ظاهر

● معرفی بهروز با توجه به رفتار و حرکات

■ جمع‌بندی

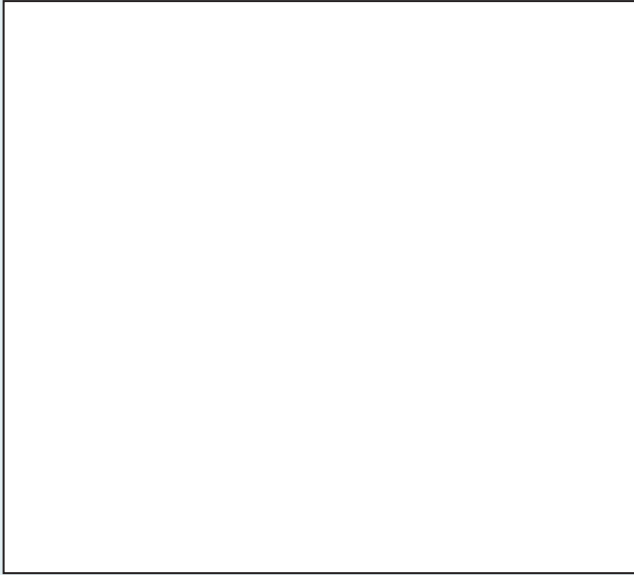
به این ترتیب و با سازماندهی ذهن خود، می‌دانیم از کجا باید شروع کنیم، بندهای بدنه را به چه ترتیبی بیاوریم و نوشته را در کجا به پایان برسانیم.

فَعَالِيَت (۳)

با توجه به طرح اولیه نوشته خود، به پرسش های زیر پاسخ دهید.

■ بدنه نوشته شما چند بند دارد؟

■ در بندهای بدنه، درباره چه موضوعاتی می خواهید بنویسید؟

مرحله چهارم: پیش نویس

در این مرحله، مطابق با نقشه طراحی شده در مرحله پیش، جمله هایی می سازیم و آنها را در پی هم می آوریم:

۱. بند مقدمه:

زندگی به آدم یاد می دهد که قبل از هر حرفی، سکوت کند، خوب گوش بدهد و پیش از هر کاری خوب نگاه کند. برای مثال، گوشه ای از زندگی بهروز را در دوران مدرسه شرح می دهم:

۲. بندهای بدنه:

بهروز پسری دوازده ساله با صورتی سبزه و موهای موج دار بود. همان روز اول مهر موهایش را از ته می تراشید. قد او ۱۲۰ سانتی متر بود؛ اما سعی می کرد موقع راه رفتن خودش را قدبلندتر جلوه دهد. لباس هایش، همگی راه راه از بالا به پایین بودند. کفش هایی انتخاب می کرد که زیره ضخیم تری داشته باشد. دلیلش را خودتان می دانید. اما از بس فوتبال بازی می کرد، همیشه کفشش پاره بود. کیفش را روی دوشش نمی انداخت و سعی می کرد دسته کیف چرمی مشکی اش را در دست بگیرد؛ اینجوری باکلاس تر بود!

همه می گفتند آدم مرموز و توداری است چون تا چیزی از او نمی پرسیدند، حرفی نمی زد. اما اینها دلیل بر ترسو بودنش نبود؛ چون هیچ وقت دروغ نمی گفت. سعی می کرد مثل کتاب خوان ها باشد، اما هر وقت کارنامه اش صادر می شد، دیگر جرئت نداشت به خانه برود. در مدرسه هم خیلی به درس ها توجه می کرد. معاونین همیشه خوبی های او را به رخ ما می کشیدند و هر بلایی سر دیگران می آورد، تبرئه اش می کردند. هر وقت معلم جدیدی می آمد، فکر می کرد بهروز شاگرد اول است، اما آخر سال، شرمنده معلم می شد.

۳. بند جمع بندی:

بهروز آدم ریاکاری نبود، اما سکوتش باعث می شد دیگران فکر کنند خیلی باهوش و متفکر است! در حالی که این نگاه نتیجه پر حرفی ها و قضاوت های زود هنگام آنها بود.

فعالیت (۴)

با توجه به طرح نوشته خود، پیش نویس آن را بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

مرحله پنجم: بازبینی و گسترش موضوع

در این مرحله، نوشته قبلی خود را بازبینی و اصلاح می‌کنیم و با استفاده از آنچه تاکنون آموخته‌ایم، آن را گسترش می‌دهیم.

هم کلاسی ام بهروز

۱. بند مقدمه:

زندگی به آدمی می‌آموزد که قبل از هر سخنی، سکوت کند و خوب گوش بدهد، و قبل از هر کاری خوب نگاه کند. برای درک این مطلب به بخش‌هایی از شخصیت بهروز، هم کلاسی قدیمم در دوران مدرسه، اشاره می‌کنم:

۲. بندهای بدنه:

الف) بهروز پسری دوازده ساله بود با صورتی سبزه و موهای موج‌دار. البته اول مهر که قرار بود به مدرسه برود موهایش را از ته می‌تراشید. انگار سالی ده سانتی متر رشد می‌کرد؛ قد او درست صد و بیست سانتی متر بود؛ اما سعی می‌کرد موقع راه رفتن خودش را بیشتر بکشد تا قدبلندتر دیده شود. برای این منظور، همه لباس‌هایی که می‌پوشید، راه‌راه از بالا به پایین بودند. کفش‌هایی انتخاب می‌کرد که زیره ضخیم‌تری داشته باشد. دلیلش را خودتان می‌دانید. از بس فوتبال بازی می‌کرد، همیشه لب و لوجه کفشش آویزان بود. کفش را هیچ وقت روی دوشش نمی‌انداخت و سعی می‌کرد همیشه مثل مهندس‌ها دسته کیف چرمی مشکی‌اش را در دست بگیرد؛ اینجوری با کلاس تر بود!

ب) همه می‌گفتند آدم مرموز و توداری ست چون تا چیزی از او نمی‌پرسیدند، حرفی نمی‌زد. اینها دلیل بر ترسو بودنش نبود؛ چون هیچ وقت دروغ نمی‌گفت. پدرم می‌گفت: فقط آدم‌های ترسو دروغ می‌گویند چون از گفتن واقعیت و حقیقت می‌ترسند. سعی می‌کرد مثل کتاب‌خوان‌ها باشد، اما بین خودمان باشد، فقط سعی می‌کرد! هر وقت کارنامه‌اش صادر می‌شد، دیگر جرئت نداشت به خانه

برود. در مدرسه خیلی به درس‌ها توجه می‌کرد. معاونین همیشه خوبی‌های او را به رخ ما می‌کشیدند و هر بلایی سر دیگران می‌آورد، تبرئه‌اش می‌کردند. باورشان نمی‌شد که او آب زیر کاه باشد. هر وقت معلم جدیدی می‌آمد، فکر می‌کرد بهروز شاگرد اول است، ولی آخر سال شرمنده معلم می‌شد.

۳. بند پایانی (نتیجه):

بهروز فرد ریاکاری نبود، اما سکوتش باعث می‌شد دیگران فکر کنند خیلی باهوش و متفکر است؛ در حالی که این نگاه نتیجهٔ پرحرفی‌ها و قضاوت‌های زودهنگام آنها بود.

چنانکه دیدید، نویسنده ابتدا متنی ساده نوشته، سپس واژه‌ها و جمله‌هایی را که زیرشان خط کشیده شده، به متن افزوده و آن را زیباتر کرده است؛ به این ترتیب متن، آراسته و گسترده شده است.

فعالیت (۵)

پیش نویس نوشتهٔ خود را بخوانید و آن را گسترده کنید.

مرحلهٔ ششم: نوشتن نهایی و پاکنویس

در این مرحله، با ایجاد اصلاحات و تغییراتی که در مراحل پیش اعمال گردید، متن کامل شده را ویرایش و پاکنویس می‌کنیم.

فعالیت (۶)

اکنون متن کامل نوشتهٔ خود را پاکنویس کنید.

اینک نوشته‌هایتان را بخوانید یا در اختیار دوستانتان قرار دهید تا با استفاده از معیارهای جدول زیر، آن را ارزیابی کنند.

ردیف	سنجه‌های ارزیابی	نمره
۱	تجسم شخصیت الف) توجه به ویژگی‌های ظاهری ب) توجه به حرکات و رفتار	۱۲ (هر مؤلفه ۶)
۲	انسجام نوشته	۴
۳	ویرایش ● پرهیز از نوشتن جمله‌های طولانی ● رعایت املا و نکات نگارشی	۲
۴	شیوه خواندن	۲
جمع		۲۰

کارگاهِ نوشتن

| **تمرین (۱)** | نوشته زیر را بخوانید و ویژگی‌های ظاهری و رفتاری شخصیت‌های آن را در متن مشخص کنید.

الف. نوجوان که بود تابستان‌ها سرکار می‌رفت. یک روز قرار شد همراه خانواده به باغی در خارج از شهر برویم و استراحتی بکنیم؛ وقتی موضوع را به محمد ابراهیم گفتیم، گفت: «من نمی‌آیم، کار دارم، من توی یک مغازه کار می‌کنم.» گفتیم: «الان که تابستان است و درس و مشق نداری. زندگی هم که روبه‌راه است پس چرا کار می‌کنی؟» گفت: «نمی‌خواهم دائم دنبال بازی باشم. دوست دارم سرکار بروم.» پرسیدم: «حالا چه کار می‌کنی؟» گفت: «توی یک مغازه میوه فروشی کار می‌کنم.» گفتیم: «چرا میوه فروشی! می‌رفتی تو یک بازی کار می‌کردی که لاقلاً کارش تر و تمیزتر است.» گفت: «تفاقیاً چون کارش سخت‌تر و بیشتر است آن را انتخاب کرده‌ام. در مغازه بازی همه‌اش باید یک گوشه بنشینم و چرت بزنم.»

◆ شهید همت، عربلو

ب. نشستن در گوشهٔ خاکریز و به فکر فرو رفتن، کار همیشهٔ سید بود. او به دوردست‌ها خیره می‌شد و پرواز آرام کبوترها را که از میان دود و غبار انفجار می‌گذشتند، دنبال می‌کرد؛ درست مثل زمانی که از کنار گنبد حضرت عبدالعظیم پرمی کشیدند.

◆ شهید آوینی، جعفری مطلق

| تمرین (۲) | موضوعی انتخاب کنید و با رعایت مراحل نوشتن، متنی بنویسید.

A series of horizontal dotted lines for writing, consisting of 18 lines.

A series of horizontal dotted lines for writing.

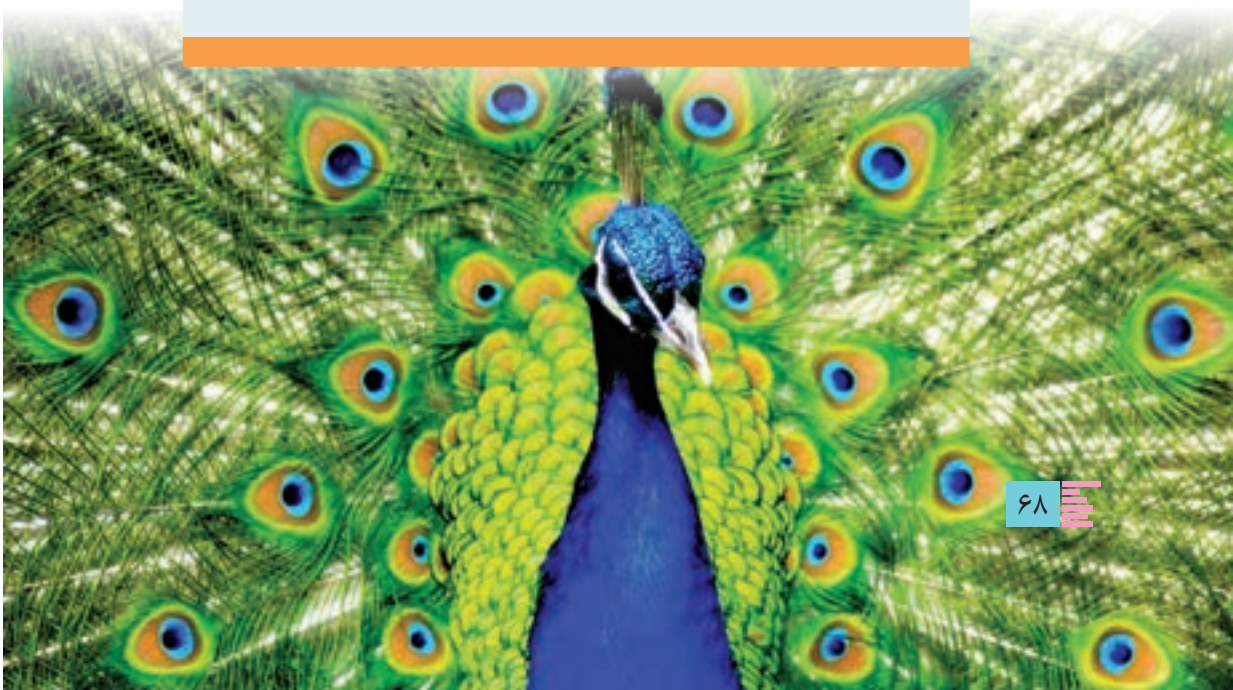
تمرین (۳) | نوشته‌دوستانتان را براساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید

حکایت نگاری

حکایت زیر را بخوانید و آن را به زبان ساده باز نویسی کنید.

«طاووسی و زاغی، در صحن باغی به هم رسیدند و عیب و هنر یکدیگر را دیدند. طاووس با زاغ گفت: این موزه (کفش) سرخ که در پای توست، لایق دیبای نگارین من است. همان وقت که به وجود می آمده‌ایم در پوشیدن موزه، اشتباه کرده‌ایم. من موزه سیاه تو را پوشیده‌ام و تو موزه سرخ مرا. زاغ گفت: برخلاف این است؛ اگر خطایی رفته است، در پوشش‌های دیگر رفته است. باقی پوشش‌های زیبای تو مناسب موزه من است؛ در آن خواب‌آلودگی، تو سر از گریبان من درآوردی و من سر از گریبان تو در آن نزدیکی، سنگ‌پشتی بود و آن مجادله را می شنید؛ سر برآورد که ای یاران عزیز! از این گفت‌وگوی باطل دست بردارید؛ خدای تعالی همه چیز را به یک کس نداده است. هر کس را به داده خود، خرسند باید بود و خشنود.»

◆ با تصرف از بهارستان، جامی

Handwriting practice area consisting of 18 horizontal dotted lines.

گسترش مساحت (۳)

گفت و گو

درس چهارم:

گسترش محتوا (۳) گفت و گو

یکی از تیرهای سقف صدا می دهد، سرم را می برم بالا.
ننه می گوید: «برفش ریز است. خیال نمی کنم به این زودی ها دست از
سرمان بردارد.»
می گویم: «اگر تا صبح ببارد، خطر ندارد؟»
می گوید: «چرا! خیلی سنگین می شود.»
برمی گردد و فتیله چراغ را می کشد بالا. دوباره نگاهی به سقف می اندازم
و از جایم بلند می شوم.
- کجا؟
- می خواهم برف پشت بام را بریزم.
- الان؟!
- آره.
- ولی هوا سرد است. کف پشت بام هم یخ زده. می ترسم لیز بخوری.
- نترس، حواسم هست.

کوه مرصدا زد، بایرامی

گفت و گوها بخش زیادی از زندگی ما را شکل می دهند. آرزوها، نگرانی ها و شادی های ما در گفت و گو تجلی می یابد.

یکی از روش های گسترش نوشته، ایجاد گفت و گوست. گفت و گوبه معرفی شخصیت های نوشته کمک می کند و به شکل غیرمستقیم اطلاعات بسیاری را از زبان آنان به خواننده انتقال می دهد. از گفت و گوی صفحه قبل در می یابیم راوی پسری کاری و زبر و زرنگ است، مادر او نیز زنی مهربان و دلسوز است. یکی دیگر از کارکردهای گفت و گو، به حرکت درآوردن نوشته است که در نمونه زیر می بینید:

جاهایی را که پارو کرده ام، برف دوباره سفید کرده، با خود می گویم: «عیبی ندارد، دیگر سنگین نخواهد شد» ننه صدایم می کند، خودم را می کشم لب بام.

- چقدر دیگر مانده؟

- برف اتاق را ریخته ام.

- می خواهی بیایم کمکت؟

- نه خودم از پشش برمی آیم.

- آخه هنوز خیلی مانده.

- عیبی ندارد، تمامش می کنم تو برو.

- عرق بر پیشانی ام می نشیند، می ترسم سرما بخورم، خودم را می رسانم

کنار سوراخ سقف.

- ننه کلاهم را بفرست بیاید.

همان منبع

برای گسترش محتوا با استفاده از عنصر «گفت و گو»، می توانیم مطابق با مراحل زیر بنویسیم:

مرحله اول: انتخاب موضوع

برای دست ورزی در گفت و گونویسی، ابتدا موضوعات گوناگونی را که به ذهن می رسد، یادداشت می کنیم؛ مانند: شادی، جنگل، عشق، پرنده، دریا، زندگی، دوستی و... در اینجا موضوع انتخابی ما، «دریا» است.

فَعَالِيَت (۱)

از موضوعاتی که نسبت به آنها دانش، تجربه و دل‌بستگی بیشتری دارید، چند نمونه بنویسید:

..... ۱

..... ۲

..... ۳

..... ۴

مرحله دوم: تجسّم و بارش فکری

ابتدا موضوع «دریا» را در ذهن مجسّم می‌کنیم، از تجربه قبلی حضور در آن موقعیت، بهره می‌گیریم و تصاویری را که از دریا در ذهن داریم، بازسازی می‌کنیم. به این ترتیب تصویر دریا را به صورت شفاف در ذهن خود مرور می‌کنیم.

■ همه‌مه شاد ماهی گیران بازگشته از صید و مرغان دریایی را می‌شنویم.

■ شن‌های نرم و مطبوع ساحل را زیر پاهایمان حس می‌کنیم.

■ طرح‌های زیبا و متنوع صدف‌ها را لمس می‌کنیم.

■ در غروب ساحل به رنگ خورشید نگاه می‌کنیم.

■ به رازهای پنهان شده در اعماق دریا می‌اندیشیم.

■ درخشش مرواریدهای غلتان را در ذهن مجسّم می‌کنیم.

■ به ذخایر و ثروت‌های عظیم اعماق دریاها فکر می‌کنیم.

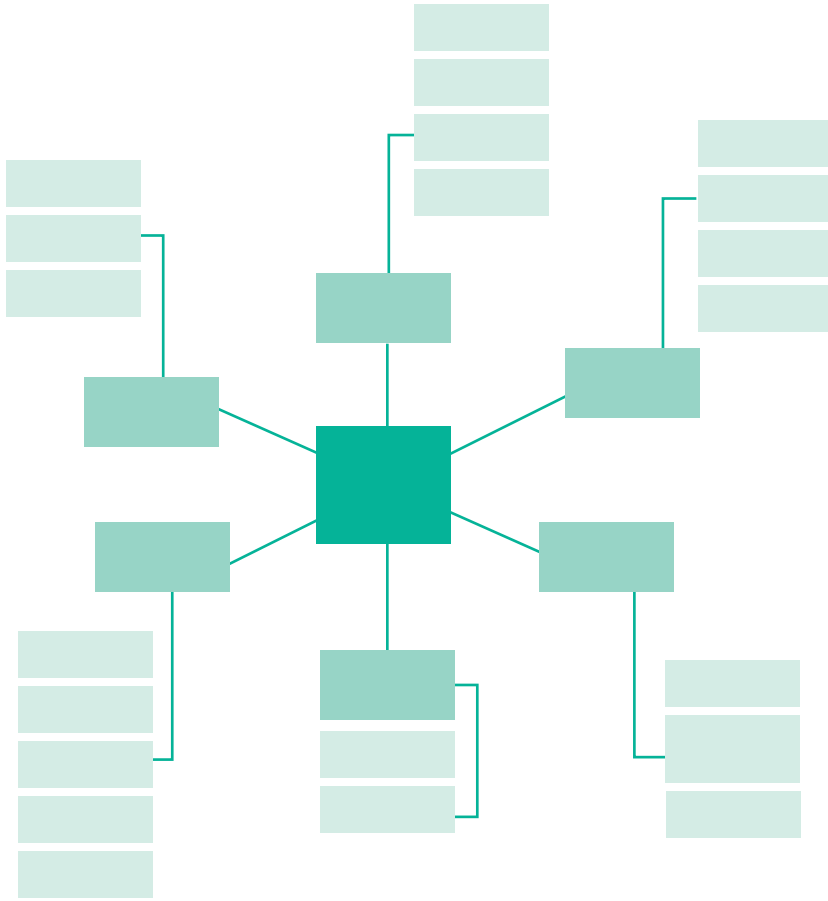

در ادامه با توجه به فضایی که گفت‌وگو در آن شکل می‌گیرد، موضوع را گسترش می‌دهیم و موضوعات و محورهای مرتبط با آن را در نموداری ثبت می‌کنیم. موضوع انتخاب شده را می‌توان مانند نمونه زیر گسترش داد.

فعالیت (۲)

موضوع خود را در ذهن مجسم کنید و واژه‌های مرتبط با آن را در نموداری مشابه، نشان دهید.

مرحله سوم: سازماندهی و طرح اولیه

در این مرحله، ابتدا دو طرف گفت‌وگو را مشخص می‌کنیم، سپس با استفاده از تصویر روشنی که از فضای موضوع داریم و با بهره‌گیری از عناصر و اجزای مرتبط با موضوع، طرح یک گفت‌وگو را می‌ریزیم.

طرح گفت‌وگو	دو طرف گفت‌وگو
دو ماهی از خاطرات خود سخن می‌گویند.	دو ماهی
صدف از پروردن مروارید با دریا و دریا از خاطره تولد هزاران مروارید که شاهد آن بوده سخن می‌گویند.	صدف با دریا
نجوای ماهیگیری که در پی صید ماهی چند روزی در دریا سرگردان است.	ماهی گیر با خودش
دو ناخدا از خاطرات شیرین دوران کودکی خود می‌گویند.	ناخدا و دوست دوران کودکی اش

فعالیت (۳)

به کمک تجسمی که از موضوع خود داشتید طرفین گفت‌وگو را مشخص کنید و طرح گفت‌وگو را بنویسید.

طرح گفت‌وگو	دو طرف گفت‌وگو

مرحله چهارم: پیش نویس

اکنون براساس یکی از طرح‌هایی که در جدول صفحه قبل به آن اشاره شد، گفت‌وگویی را بین ناخدا و دوست دوران کودکی اش می‌نویسیم:

- شیخ طائف، بلند شو بریم. باید امشب دست خالی برگردیم. ناخدا، من نمی‌دونم این دریا چی داره که تو ازش دل نمی‌کنی؟! ■
- تو مهمونی و حبیب خدا ولی دریا همه زندگی منه. ■
- یادمه از وقتی بچه بودیم، همیشه جای تو لب ساحل بود. ■
- آره، کنار ساحل کشتی سازها. ■
- می‌رفتی و زل می‌زدی به کشتی سازها. ■
- دلم می‌خواست یه روز یه کشتی بسازم که بزرگ‌ترین کشتی جزیره باشه. ■
- کشتی ساز نشدی اما ناخدای خوبی شدی. این بهتر نیست ناخدا؟ ■
- ناشکر نیستم، این بلم جای پسر رو برام پر می‌کنه. ■

فعالیت (۴)

با توجه به طرح گفت‌وگو در فعالیت (۳)، پیش‌نویس آن را بنویسید.

مرحله پنجم: بازبینی و گسترش متن

در این مرحله با اضافه و کم کردن برخی واژه‌ها، تغییر و اصلاح بعضی جمله‌ها و گاه با کوتاه کردن آنها، پیوستگی گفت‌وگوها را به صورت منطقی برقرار می‌کنیم و نوشته را گسترش می‌دهیم.

سایه دو مرد، در حالی که قلاب‌های ماهیگیری در دست دارند، روی شن‌های ساحل پهن شده است.

- شیخ طائف پاشو بریم. امروز ما رو شانس نیستیم. اون یک دونه ماهی را هم که گرفتی، گفتم سهم دریاست و به آب انداختی. امشب باید دست خالی برگردیم ناخدا، من نمی‌دونم این دریا چی داره که تو ازش دل نمی‌کنی!؟
- تو مهمونی و حبیب خدا ولی دریا همه زندگی منه.
- یادمه از وقتی بچه بودیم، همیشه جای تو لب ساحل بود.
- آره، همیشه کنار ساحل بودم.
- می‌رفتی و زل می‌زدی به کشتی‌سازها.
- هی... خیلی دلم می‌خواست یه روز با دستای خودم یه کشتی بسازم که بزرگ‌ترین کشتی جزیره باشه ولی نشد!
- کشتی‌ساز نشدی اما ناخدای خوبی شدی. این بهتر نیست ناخدا؟
- ناخدا طائف، به بلم که آرام و سنگین در ساحل لم داده اشاره می‌کند.
- اینکه کشتی نیست.
- ناشکری نکن ناخدا.
- ناشکر نیستم، این بلم جای پسر رو برام پر می‌کنه.

فعالیت (۵)

پیش‌نویس را بخوانید و از نظر ساخت جمله‌ها و واژه‌ها، آن را اصلاح کنید و در صورت لزوم گسترش دهید.

مرحله ششم: نوشتن نهایی

در این مرحله متن کامل گفت‌وگو پاک‌نویس می‌شود و از نظر املائی و نقطه‌گذاری اصلاح می‌شود.

فعالیت (۶)

متن کامل گفت‌وگو را پاک‌نویس کنید.

اینک نوشته‌هایتان را بخوانید یا در اختیار دوستانتان قرار دهید تا با استفاده از معیارهای جدول زیر آن را ارزیابی کنند.

ردیف	سنجه‌های ارزیابی	نمره
۱	دو طرف گفت‌وگو و طرح گفت‌وگو	۶
۲	ایجاد گفت‌وگوی مؤثر و پیش برنده نوشته	۶
۳	انسجام گفت‌وگو	۴
۴	شیوه خواندن	۲
۵	رعایت املا و نکات نگارشی	۲
جمع		۲۰

کارگاهِ نوشتن

تمرین (۱) | متن زیر را بخوانید و موضوع و طرح گفت‌وگو را معین کنید.

زری آمرانه گفت: «اینجا من دستور می‌دهم. خانم خانه من هستم. برو اسب را از طویله درآر.»
غلام گفت: «خانم از من بشنو این کار را نکن. فکر فردا را بکن که پسرت از راه می‌رسد و دلش می‌شکند. فکر پس فردا را بکن که آقا می‌آید. از شان ترس. بگو نمی‌دهم. فارغ! چه کارت می‌توانند بکنند؟»
ژاندارم گفت: «مگر تو همشهری من نیستی؟» و راه افتاد.
غلام پرسید: «کجا می‌روی؟»
ژاندارم پرسید: «می‌روم طویله.»
غلام گفت: «همشهری ام هستی، باش. جرئت داری پایت را به طویله بگذار.»
ژاندارم گفت: «تفنگم را نیاوردم. حالا می‌روم می‌آورم.»
غلام با ژاندارم دست به یقه شد و داد زد: «حالا تفنگت را به رخ من می‌کشی؟ مگر تو همان کسی نبودی که شب‌ها می‌رفتی مرغ دزدی؟»
عمه خانم غلام را صدا کرد و آهسته گفت: «غلام، چد نکن. خان کاکا قول داده. فعلاً اسب را بده ببرد. من فکر خوبی کرده‌ام به شرطی که هنوز خسرو برنگشته، اسبش اینجا باشد.»
غلام رفت و اسب را از طویله درآورد و افسارش را داد دست ژاندارم. زری احساس کرد که انگار تمام جلا و رنگ باغ را برده‌اند.

◆ سووشون، دانشور

تمرین (۲) | موضوعی انتخاب کنید و بارعایت مراحل نوشتن، متن گفت و گو را بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

تمرین (۳) | نوشته دوستانتان را براساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید.

مثل نویسی

مثل‌های زیر را بخوانید. سپس یکی را انتخاب کنید و آن را گسترش دهید.

■ چرا عاقل کند کاری که باز آرد پشیمانی.

■ عجله، کار شیطان است.

■ آدم ترسو، هزار بار می‌میرد.

■ آب ریخته، جمع شدنی نیست.

■ آب در کوزه و ما تشنه لبان می‌گردیم.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

درس پنجم:

سفرنامه

«...ما در نظر داشتیم به وسیله فیلم برداری و عکاسی خود، مردم مسلمان سایر نقاط جهان را به شریعت اسلام و سازمان‌های آن علاقه‌مندتر سازیم و به این وسیله آرزوی کسانی را که سال‌هاست حسرت دیدار خانه خدا را دارند، اما استطاعت مالی برای سفر به مکه را ندارند، برآوریم.

خار مغیلان پاهای ما را چندان مجروح نکرد، اما در راه مکه پانزده بار لاستیک اتومبیل مان پنچر شد که به زحمت آن را به راه انداختیم. کم‌کم داخل کوچه‌های تنگ مکه شدیم. بالکن‌های چوبی و منبت کاری شده، از هر طرف روی سرمان آویخته بودند و ما احساس می‌کردیم هر لحظه ممکن است آن بالکن‌ها روی سرمان خراب شوند!

وقتی از دروازه عظیم ابن سعود گذشتیم، خود را در برابر کعبه یافتیم، کعبه ساختمان مکعب شکل عظیمی است که در زیر مخمل سیاه‌رنگی پوشیده شده است و قسمت اصلی آن، یعنی حجرالأسود در گوشه کعبه نصب گردیده است. در برابر کعبه، همیشه مردم بسیاری در حال طواف دیده می‌شوند. آن روز هم در محلی که برای نماز تعیین شده است، عده زیادی نشسته و به فکر فرو رفته بودند.»

◆ سفرنامه برادران امیدوار

نمونه‌ای که خواندید، ماجرای سفر طولانی و پرمخاطره دو ایرانی به دور دنیاست که سال‌ها پیش با موتورسیکلت و اتومبیل انجام داده‌اند. گاهی نویسنده شرح سفر را با زبان ادبی می‌نویسد و گاه کاملاً مستند نگاری می‌کند. وقتی کاربرد سفرنامه، از ثبت خاطرات شخصی فراتر می‌رود و با این هدف تولید می‌شود که دیگران هم از آن بهره ببرند، مخاطبان بیشتری پیدا می‌کند و در آن صورت نویسنده تنها به سلیقه و علاقه خود نمی‌اندیشد، بلکه نکاتی چون مستند بودن، دقیق نوشتن، صداقت، توجه همه‌جانبه در انتقال تجربیات سفر و اطلاع‌رسانی دقیق، برایش اهمیت پیدا می‌کند.

امروزه برخی از افراد در طول سفر، لحظات خاص و جذابی را که ارزش نوشتن دارند، ثبت می‌کنند و گاهی این لحظات را همراه عکس و فیلم از طریق شبکه‌های مجازی در اختیار دیگران قرار می‌دهند. لحظه نگاری مانند یک رسانه عمل می‌کند و گاه به منزله یک ابزار ارتباطی، اطلاع‌رسانی و حتی آموزشی، مورد استفاده قرار می‌گیرد. گاهی به نظر می‌رسد نویسنده، دوربینی در دست دارد و تنها برخی از صحنه‌های خاص و جالب سفر یا آنچه که خواننده امکان دیدن آنها را ندارد، ثبت می‌کند. بهتر است نویسنده، حوادثی را بیان کند که خود آنها را تجربه کرده است.

نمونه زیر بخشی از لحظه نگاری های یکی از زائران کربلاست که به صورت روزانه در راه پیمایی اربعین سال ۱۳۹۵ نگارش یافته و در فضای مجازی منتشر شده است.

■ ستون ۲۸۵: به موکب امام رضا جان رسیدیم. عجب عظمتی دارد. اینجا هم امام رضا (ع) پناه ماست. اینجا انگار صحن رضوی است. بدون استثنا ایرانیان از موکب امام رضا (ع) روزی می خورند...

■ ستون ۱۲۴۰: دیسک کمر امانم را بریده، تمام وجودم خسته و ناتوان است، به سرم زد یا بمانم یا با ماشین، بقیه راه را بروم. در همین حال یکی از جانبازها را دیدم که یک پا داشت و با عصا می آمد. تصمیمم عوض شد، هر طور شده تا کربلا با این وضع می روم...

■ ستون ۱۳۵۲: صد ستون تا کربلا باقی مانده. پاها درد می کند و تاول زده است. حتی آنهایی که از ابتدای سفر احساس قدرت و ورزشکار بودن داشتند، کم آورده اند...

■ ستون ۱۴۵۲: اینجا کربلاست. گنبد علمدار امان را از چشمان گرفته است. اشک زوار همه مشک ها را سیراب می کند. چیزی برای گفتن ندارم، جز اینکه، اینجا کربلاست. نیت کنید.

امروزه در بیشتر سفرنامه‌ها شرح کلّ سفر بیان نمی‌شود. گاهی حتی ذکر صحنه‌هایی از همکاری و مهربانی یک دوست یا برشی از شادترین و یا غم‌انگیزترین صحنه سفر می‌تواند موضوع سفرنامه باشد.

نوشتن سفرنامه در کلاس، مطابق با مراحل نوشتن، به شرح زیر است:

مرحله اول: انتخاب موضوع

عنوان سفرهای به یاد ماندنی مان را می‌نویسیم. سپس یکی از عنوان‌ها را که اطلاعات بیشتری از آن به خاطر داریم، انتخاب می‌کنیم، مانند:

- اردوی یک هفته‌ای در اصفهان
- سفر به روستاهای دیدنی
- سفر خانوادگی به مشهد مقدس
- سفر به مناطق جنگی
- و

برای نمونه، سفری را که با دانش‌آموزان به اصفهان رفته‌ایم، انتخاب می‌کنیم.

فعالیت (۱)

چند موضوع از موضوعاتی که اطلاعات و دل‌بستگی بیشتری نسبت به آن دارید،

بنویسید:

..... ●

..... ●

..... ●

..... ●

..... ●

..... ●

مرحله دوم: تجسّم و بارش فکری

درباره موضوعی که انتخاب کرده‌ایم چند پرسش کلیدی مطرح می‌کنیم. مانند:

■ محل سفر؟ اصفهان

■ زمان سفر؟ بهمن ماه

■ مدت سفر؟ یک هفته

در این مرحله، صحنه‌ای از رویدادها، حوادث و لحظات خاص سفر را به یاد می‌آوریم و ثبت می‌کنیم. مانند:

■ آواز خوانی سنتی؛

■ عکس دسته جمعی در منارجنبان؛

■ رسیدن دانش‌آموز جامانده از قطار؛

■ بازدید از کوه صُفّه و جاماندن غذا در ماشین؛

■ گم شدن دانش‌آموز؛

■ کالسکه سواری؛

■ گنبد و پژواک صدا.

منارجنبان

فعالیت (۲)

یکی از موضوع‌های فعالیت قبل را انتخاب کنید. ابتدا زمان، مکان، علت و مدت سفرتان را بنویسید. سپس صحنه‌هایی از آن سفر را در خاطراتان جست‌وجو کنید و بنویسید:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

مرحله سوم: سازماندهی و طرح اولیه

در این مرحله طرح اولیه نوشته شکل می گیرد که با بند مقدمه آغاز می شود؛ در این بند نویسنده متناسب با فضای فکری و قلم خود، به گونه ای متن را آغاز می کند که مخاطب را جذب کند. در ادامه، بندهای بدنه شکل می گیرند. در سفرهای کوتاه می توان با توجه به ترتیب زمانی رویدادهای جالب و لحظات خاص سفر، مطالب بندهای بدنه را سازماندهی کرد. مانند: روز یکم، روز دوم یا یکشنبه ۲۰ بهمن، دوشنبه ۲۱ بهمن و ...

در سفرنامه های طولانی، گاه مطالب براساس مکان (منطقه، شهر یا کشور) ارائه می شوند. مانند: سفرنامه ناصر خسرو یا مارکوپولو. همچنین می توان بر اساس نشانه هایی که در طول سفر قرار دارد، نوشته را تنظیم کرد. مانند: ستون ۲۵۰، ستون ۳۸۰.

جدول زیر برای ثبت این وقایع به ما کمک می کند. درواقع بدنه نوشته ما به تعداد ردیف های این جدول، سه بند خواهد بود که با توجه به ترتیب وقوع رویدادها تنظیم شده است:

نکات مهم، جالب، عجیب	موضوع کلی رویدادها و لحظات خاص سفر	مکان	زمان
جا ماندن چمدان و وسایل دانش آموز در ماشین	رسیدن دانش آموز جامانده از قطار	ایستگاه راه آهن قم	عصر روز اول سفر
خوردن نان و آب معدنی	بازدید از کوه صُفّه	کوه صُفّه	ظهر روز دوم سفر
استفاده از ویژگی پژواک گنبد در سخنرانی	گنبد و پژواک صدا	مسجد امام	صبح روز سوم سفر

در پایان نوشته، بند جمع بندی می آید که فرود تأثیرگذار نوشته است.

فعالیت (۳)

طرح اولیه نوشته خود را تنظیم کنید و به پرسش های زیر پاسخ دهید.
الف) بدنه نوشته شما چند بند دارد؟
ب) در هر بند، می خواهید درباره چه موضوعی بنویسید؟

نکات جالب	موضوع کلی و لحظات خاص سفر	مکان	زمان

مرحله چهارم: پیش نویس

در این مرحله صحنه ها را در ذهن خود بازسازی می کنیم و یک بند درباره هر یک می نویسیم.

۱. بند مقدمه

زیبایی و شکوه آثار تاریخی اصفهان چنان بیننده را مفتون می سازد که حتی برای شهروندی که سال ها در کنار این آثار بدیع زندگی کرده، نه تنها خسته کننده نیست بلکه با هر بار مشاهده، راز و رمزهای تازه و شگفتی را آشکار می کند. همین امر سبب شده است، هر ساله در تعطیلات نوروز، مردم سایر استان های ایران برای دیدن و استفاده از فضاهای تاریخی، فرهنگی و طبیعی به این شهر سفر کنند. بر همین اساس، پس از مشورت و همفکری، مقصد اردوی دانش آموزان مدرسه ما نیز «اصفهان» تعیین شد.

۲. بندهای بدنه

روز اول – رسیدن دانش آموز جا مانده از قطار:

قطار با سوت بلندی حرکت خود را آغاز کرد. همه خوشحال بودیم. بعد از تمام شدن امتحان فرصت خوبی برای تفریح و سفر بود. یکی از بچه‌های پرسروصدای کلاس که اتفاقاً قرار بود در کوپه ما باشد، از سفر جاماند. حساسی دلمان برایش سوخت اما در ایستگاه قم که قطار ایستاد سر و کله‌اش پیدا شد. بالاخره خودش را رساند.

روز دوم – بازدید از صَفَه:

از دم نماز صبح، سروصدا و بوی خوشی از آشپزخانه می‌آمد. آشپز قول داده بود برایمان بریانی درست کند. طبق برنامه سفر، اتوبوس‌ها ساعت ده صبح آمدند و به طرف کوه صَفَه به راه افتادیم؛ پارکی کوهستانی که بخش‌هایی از آن شکل پارک جنگلی دارد. یکی از معلم‌هایمان که اطلاعات خوبی درباره این مکان داشت گفت: شاه دژ از نقاط مشهور کوه صَفَه است که به قلعه دیو هم معروف است و هسته مرکزی پارک کوهستانی صَفَه است. بالاخره راهپیمایی تمام شد و بساط نهار به راه افتاد اما دریغ و صد دریغ که ظرف‌های غذا جامانده بود! ما که دلمان را برای خوردن بریانی صابون زده بودیم، آن روز را با نان تازه و آب‌های معدنی سر کردیم و کلی خندیدیم. جای همه خالی.

روز سوم - انعکاس صدا در مسجد امام:

روز سوم به مسجد امام رفتیم. یکی از ویژگی‌های این مسجد، گنبد آن است. این گنبد طوری ساخته شده که اگر زیر آن بایستیم و آرام صحبت کنیم، صدا انعکاس پیدا می‌کند. از صحبت‌های راهنما فهمیدیم که در گذشته به دلیل نبودن دستگاه‌های صوتی سخنرانان از این ویژگی استفاده می‌کرده‌اند. بچه‌ها از تعجب دهانشان باز مانده بود. یکی از بچه‌ها به شوخی گفت: معلوم میشه سازندگان و معماران این گنبد خیلی به بخش پژواک علاقه داشتند و اگر الان زنده بودند در فیزیک و ریاضی نمره عالی می‌گرفتند.

۳. بند جمع‌بندی

این سفر بسیار به یادماندن بود و برگه شیرین از دفتر خاطراتم شد.

فعالیت (۴)

با توجه به طرح سفرنامه خود، پیش‌نویس آن را بنویسید.

Handwriting practice area consisting of 20 horizontal dotted lines.

مرحله پنجم: بازبینی و گسترش متن

در این مرحله برخی از قسمت‌ها را که مستقیماً با متن ارتباط ندارند و می‌توان از آنها صرف نظر کرد، حذف می‌کنیم و در پیوند قسمت‌های گوناگون، جمله‌های مورد نیاز را اضافه می‌کنیم. در نوشتن رویدادها به توالی زمانی آنها توجه می‌کنیم.

موضوع: سفر به اصفهان

زیبایی و شکوه آثار تاریخی اصفهان، هر بیننده‌ای را به خود جذب می‌کند. دیدن این شهر هر بار، راز و رمزهایی تازه و شگفت را نمایان می‌سازد. هر ساله گردشگرانی از سایر استان‌ها، برای بازدید از فضاهای تاریخی، فرهنگی و طبیعی به این شهر سفر می‌کنند. به همین علت مسئولین مدرسه ما نیز، اصفهان را برای بازدید، انتخاب کردند.

قطار با سوت بلندی حرکت خود را آغاز کرد. همه خوشحال بودیم. روزهای پس از پایان امتحانات، فرصت خوبی برای تفریح و سفر بود. یکی از بچه‌های پرسروصدای کلاس که اتفاقاً قرار بود در کویه ما باشد، از سفر جاماند. حسایی دلمان برایش سوخت؛ اما در ایستگاه قم که قطار ایستاد سروکله‌اش پیدا شد. بالاخره خودش را رساند.

روز دوم که از خواب بیدار شدیم، سرو صدا و بوهای خوشی از آشپزخانه می‌آمد. آشپز قول داده بود برایمان بریانی درست کند. طبق برنامه سفر، اتوبوس‌ها ساعت ده آمدند و به طرف کوه صفه به راه افتادیم؛ صفه، پارکی کوهستانی است که بخش‌هایی از آن شکل پارک جنگلی دارد. وقتی به پارک رسیدیم، از اتوبوس‌ها پیاده شدیم و راه‌پیمایی آغاز شد. یکی از معلم‌هایمان که اطلاعات خوبی درباره این مکان داشت، گفت: «شاه‌دژ» از نقاط مشهور کوه صفه است که به «قلعه دیو» هم معروف است و هسته مرکزی پارک کوهستانی صفه است. دو ساعتی گذشت و بالاخره راه‌پیمایی تمام شد و بساط ناهار به راه افتاد اما دریغ و صد دریغ که ظرف‌های غذا جامانده بود! ما که دلمان را برای خوردن بریانی صابون زده بودیم، آن روز را با نان تازه و آب معدنی سر کردیم و کلی خندیدیم. جای همه خالی.

روز سوم برای بازدید مسجد امام رفتیم. یکی از ویژگی‌های این مسجد، گنبد آن است. این گنبد طوری ساخته شده است که اگر زیر آن بایستیم و صحبت کنیم، صدا انعکاس می‌یابد. از صحبت‌های راهنما فهمیدیم که در گذشته به دلیل نبودن دستگاه‌های صوتی، سخنرانان از این جایگاه سخن خود را رساتر بیان می‌کردند. بچه‌ها از تعجب دهانشان باز مانده بود. یکی از بچه‌ها به شوخی گفت: «معلوم می‌شود سازندگان و معماران این گنبد به بخش پژواک خیلی علاقه داشته‌اند و اگر الان زنده بودند در فیزیک و ریاضی نمره عالی می‌گرفتند.» آن سفر بسیار شیرین بود و برگگی به یاد ماندنی از دفتر خاطراتم شد.

فَعَالِیْت (۵)

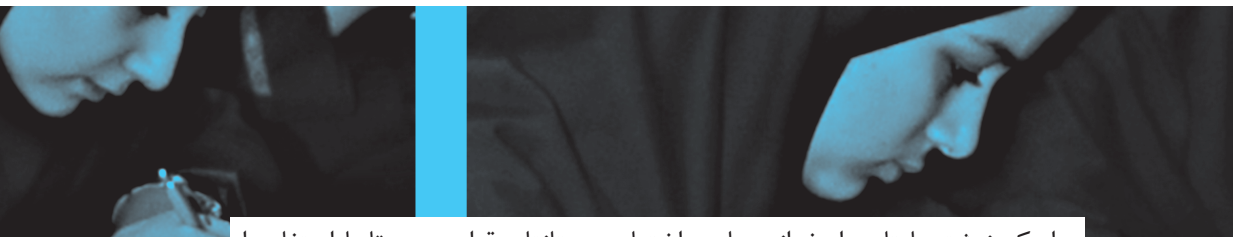
پیش‌نویس را بخوانید و به لحاظ ساخت جمله و واژه‌ها، آن را اصلاح کنید و در صورت لزوم گسترش دهید.

مرحله ششم: نوشتن نهایی

در این مرحله، با توجه به اصلاحات و تغییراتی که در مراحل قبل اعمال گردید، متن کامل شده را ویرایش و پاک‌نویس می‌کنیم.

فَعَالِیْت (۶)

متن سفرنامه خود را پاک‌نویس کنید.

اینک نوشته‌هایتان را بخوانید یا در اختیار دوستانتان قرار دهید تا با استفاده از معیارهای جدول زیر آن را ارزیابی کنند.

ردیف	سنجش‌های ارزیابی	نمره
۱	ذکر مشخصات سفر (زمان، مکان و...)	۵
۲	دقت در ثبت دیده‌ها، شنیده‌ها و رویدادها	۵
۳	دربرداشتن نکاتی مهم، جذاب، جالب، عجیب و...	۲
۴	انسجام و رعایت ترتیب زمانی	۴
۵	شیوه خواندن	۲
۶	رعایت املا و نکات نگارشی	۲
جمع		۲۰

کارگاهِ نوشتن

| تمرین (۱) | متن زیر را بخوانید و جدول را کامل کنید.

«... شهر مصر بر کنار نیل نهاده است به درازی. و بسیار کوشک‌ها و منظرها چنان است که اگر خواهند، آب به ریسمان از نیل بردارند، اما آب شهر همه سقّیان آورند از نیل، بعضی به شتر و بعضی به دوش. و سبوها دیدم از برنج دمشقی که هر یک سی من آب گرفتی و چنان بود که پنداشتی زرّین است. یکی مرا حکایت کرد که زنی است که پنج هزار از آن سبو دارد که به مزد می‌دهد، هر سبو، ماهی به یک درم و چون بازسپارند، باید سبو درست باز سپارند...»

◆ سفرنامه ناصر خسرو

	مکان
	موضوع کلی و لحظات خاص
	نکات جذاب یا عجیب

تمرین (۲) | موضوعی انتخاب کنید و با رعایت مراحل نوشتن، سفرنامه‌ای بنویسید.

A series of horizontal dotted lines for writing, arranged in a regular pattern across the page.

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

نوشتۀ دوستانتان را براساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید. | تمرین (۳) |

شعر گردانی

شعر زیر را بخوانید و دریافت خود را از آن بنویسید.

ز کوی یار می آید، نسیم باد نوروزی از این بادار مدد خواهی، چراغ دل برافروزی **حافظ**

Blank area for writing the response to the poem, featuring a solid blue header bar at the top, followed by a series of horizontal dotted lines for writing, and a solid blue footer bar at the bottom.

SUNSHINE
SUNSHINE

خلاصه نویسی

کاهش محتوا:

خلاصه نویسی

«با اطلاعی که از احوال و افکار یعقوب پسر لیث داریم، می دانیم که او به قصد ایجاد یک دولت مستقل ایرانی و برانداختن یا ضعیف کردن حکومت بغداد شروع به فعالیت کرد. از شعری که او برای معتمد خلیفه فرستاده بود، به صراحت برمی آید که می خواست در سایهٔ درفش کاویان بر همهٔ امت‌ها سیادت جوید و بر سریر ملوک عجم برآید و رسوم کهن را تجدید کند. به همین سبب و نیز از آن روی که با زبان عربی آشنایی نداشت، زبان عربی در دستگاه امارت و حکومت او به کار نمی رفت. به شعر و ادب عربی توجهی نمی کرد و شاعران تازی گوی را نمی نواخت بلکه دوست داشت تا زبانی را که خود می فهمید و بدان سخن می گفت، زبان ادبی کند و شعر شاعران را بدان زبان بشنود و همین علاقهٔ اوست که باعث شد تا زبان دری به عنوان زبان رسمی و ادبی در دربار او تلقی گردد و حتی به روایتی، بر اثر همین امر است که سرودن شعر به زبان دری معمول گشت.»

❖ تاریخ ادبیات ایران، صفا

نمونه صفحه قبل، متنی درباره «یعقوب لیث صفاری» است و نویسنده آن را به صورت مشروح نوشته است. اگر بخواهیم آن را به عنوان قسمتی از یک درس یا مطلبی در یک کتاب چندین صفحه‌ای بخوانیم و در کنار مطالب دیگر به ذهن بسپاریم، کاری دشوار در پیش داریم. بهترین راه برای به یاد سپردن مطالب طولانی، خلاصه‌برداری و خلاصه‌نویسی است. خلاصه‌نویسی شیوه‌هایی دارد:

الف) خلاصه‌نویسی وابسته به متن (با استفاده از زبان نویسنده)

در این نوع از خلاصه‌نویسی، ابتدا متن مورد نظر را به طور کامل می‌خوانیم و بر موضوع آن تسلط می‌یابیم؛ سپس زیر قسمت‌های مهم آن خط می‌کشیم، همان‌گونه که در متن صفحه قبل این کار را انجام داده‌ایم؛ به این ترتیب نکته‌های زائد، غیر مهم، تکراری و جزئیات را - به شرط آنکه حذف آنها به رسایی کل مطلب لطمه نزنند - حذف می‌کنیم. آنگاه با ایجاد ارتباط میان قسمت‌های مشخص شده و یکسان کردن زمان فعل‌ها، متن خلاصه‌شده‌ای خواهیم داشت. این‌گونه خلاصه‌نویسی، در موضوع، محتوا و واژه‌ها دقیقاً وابسته به متن اصلی است.

مقبره یعقوب لیث صفاری

به خلاصه‌ متن ابتدای درس توجه کنید:

«یعقوب لیث به قصد ایجاد یک دولت مستقل ایرانی و برانداختن حکومت بغداد، شروع به فعالیت کرد. [او] می‌خواست بر همه‌ امت‌ها سروری کند و رسوم کهن را تجدید کند. به همین سبب، به شعر و ادب عربی توجهی نمی‌کرد و شاعران تازی‌گوی را نمی‌نواخت بلکه دوست داشت زبان خود [را] زبان ادبی کند و همین علاقه‌ او باعث شد تا دری به‌عنوان زبان رسمی و ادبی در دربار او تلقی گردد و سرودن شعر به زبان دری معمول [شود].»

برای خلاصه‌نویسی به شیوه‌ نخست، مراحل زیر را به ترتیب زیر انجام می‌دهیم:

■ چند بار خواندن متن و تسلط بر مطالب آن

■ برجسته کردن قسمت‌های مهم متن

■ ایجاد ارتباط میان قسمت‌های مشخص شده؛ مانند افزودن «را» در سطر

سوم

■ یکسان کردن زمان فعل‌ها؛ مانند «شود» که به جای «گشت» در جمله

آخر آمده یا «سروری کند» که به جای «سیادت جوید» آمده است

■ تغییر دادن بعضی واژه‌ها و آوردن مترادف‌های امروزی برای آنها؛ مانند

«یعقوب پسر لیث»: «یعقوب لیث»

■ بازخوانی متن و رعایت علائم نگارشی برای اطمینان از تغییر نکردن

محتوای متن

■ نوشتن دقیق مشخصات متن خلاصه شده

با خواندن خلاصه باید بتوانیم تمام یا مهم‌ترین مطالب یک متن را در مدتی کوتاه به

یاد بیاوریم؛ بنابراین خلاصه‌نویسی باید کوتاه، مفید و گزیده باشد؛ یعنی با خلاصه کردن

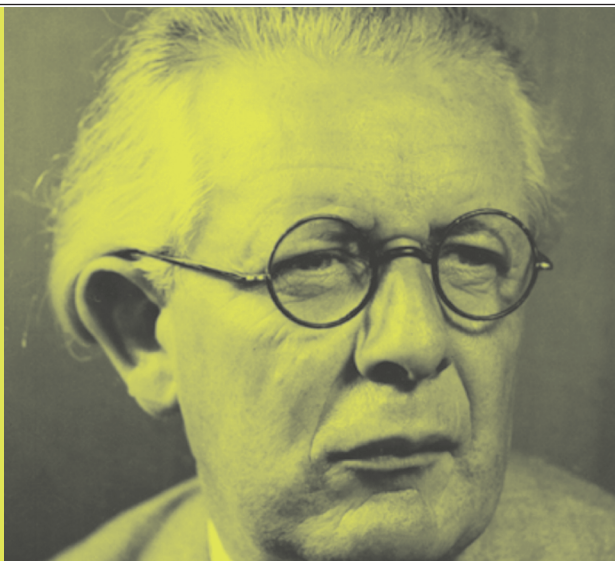
باید تمامی مطالعات خود را در حجمی اندک حفظ کنیم و در هنگام بازخوانی خلاصه

خود، بر مطالب مهم‌تر تمرکز داشته باشیم.

متن زیر را بخوانید و با حفظ زبان نویسنده، آن را خلاصه کنید.

«ژان پیاژه، دانشمند سوئیسی، یکی از پژوهشگران بنام در زمینه رشد کودک است، هر چند پژوهش‌های نخستین وی درباره زیست‌شناسی انجام گرفته است. او در آغاز علاقه چندانی به روان‌شناسی و آموزش و پرورش نشان نمی‌داد. درحقیقت، او به شناخت‌شناسی (دانش‌شناسی) ژنتیک یا مطالعه چگونگی تحوّل دانش در انسان علاقمند بود. پیاژه از راه جمع‌آوری اطلاعات درباره رفتارها و اندیشه‌های کودکان درصدد بود به شناسایی اعمال و افکار کودکان و بزرگسالان، دست یابد. به سخن دیگر، پیاژه می‌خواست منشأ و چگونگی تکامل دانش را در نوع بشر مطالعه کند و به همین منظور چگونگی رشد شناخت را در کودکان وسیله قرار داد. فرض پیاژه این بود که اگر بتواند بفهمد که چگونه دانش در ذهن کودکان ساخته می‌شود، آنگاه خواهد فهمید که دانش چیست، زیرا ساختمان دانش، ماهیت آن را نشان می‌دهد؛ درست همان‌طور که ساختمان صندلی، موادی را که صندلی از آن ساخته شده است، نشان می‌دهد.»

◆ روان‌شناسی پرورشی نوین، سیف

A series of 20 horizontal dotted lines for writing.

ب) خلاصه‌نویسی آزاد (به زبان خود)

گاه به جای روش نخست می‌توانیم مطالب را بند به بند بخوانیم و سپس موضوع و محتوای متن اصلی را با زبان، واژه‌ها و با توانایی نوشتاری خودمان خلاصه کنیم. هدف ما از این شیوه، ساده کردن متن برای یادگیری بیشتر است.

در سال‌های پیش خواندیم که جمله اول یا دوم هر بند، «جمله موضوع» است و بقیه جمله‌ها در تکمیل «جملات موضوع» آمده‌اند که به آنها «جمله‌های تکمیل‌کننده» می‌گویند. با توجه به این نکته، پس از خوانش اولیه متن و تسلط بر آن، می‌توانیم در متون علمی، جمله اول یا جمله اصلی بند را یادداشت کنیم، سپس از خود پرسیم: این بند قصد گفتن چه مطلبی را دارد؟ آنگاه پاسخی را که متن درباره آن داده است، مطابق با نظر کتاب و به طور خلاصه، ولی از زبان و فکر خودمان در یک یا چند جمله کوتاه بنویسیم. به این ترتیب، مراحل خلاصه کردن به زبان خود عبارت است از:

■ خواندن متن و تسلط یافتن بر مطالب آن

■ درک مفهوم و مطالب یک بند

■ نوشتن جمله اصلی هر بند

■ پرسیدن این مطلب که: این بند قصد آموزش یا گفتن چه مطلبی را دارد

■ پاسخ مختصر به سؤال بالا به زبان خودمان

به نمونه زیر توجه کنید:

«دین مبین اسلام اهمیت فوق‌العاده‌ای برای نجات جان انسان‌ها قائل است. چنان‌که در قرآن کریم سوره مبارکه مائده آیه ۳۲ به تصریح اشاره شده است که هرگاه کسی باعث بقای نفسی شود مانند آن است که باعث نجات جان تمام انسان‌ها شده است. مرحوم علامه طباطبایی در تفسیر آیه مذکور می‌فرمایند: هر کس یکی را زنده نگه دارد، چنان است که همه مردم را زنده نگه داشته است. مراجع بزرگ دینی درباره پیوند اعضا فتوا داده‌اند. حضرت امام خمینی علیه السلام در پاسخ به استفتای جواز پیوند اعضا از فردی که دچار مرگ مغزی شده است و حیات وی غیرقابل برگشت است، فرموده‌اند: «باسمه تعالی. بر فرض مذکور چنانچه حیات انسان دیگری متوقف بر این باشد، با اجازه صاحب قلب یا کبد و امثال آن جایز است.» حضرت آیت‌الله خامنه‌ای - مد ظله العالی - می‌فرمایند: «اگر استفاده از اعضای بدن بیماران مذکور برای معالجه بیماران دیگر، باعث

تسریع در مرگ و قطع حیات آنان شود جایز نیست، در غیر این صورت اگر عمل مزبور با اذن قبلی وی صورت بگیرد و یا نجات نفس محترمی متوقف بر آن عضو مورد نیاز باشد، اشکال ندارد.» حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی—مدظله‌العالی— می‌فرمایند: در صورت نیاز و ضرورت با رضایت بستگان و با رعایت شرایط اشکالی ندارد.»

♦ [سایت اهدای عضو، ehda.sbm.ac.ir](http://ehda.sbm.ac.ir)

خلاصه

«دین اسلام به نجات جان انسان‌ها اهمیت می‌دهد. آیه ۳۲ سوره مائده نجات جان یک انسان را مساوی با نجات جان همه انسان‌ها دانسته است. امام خمینی و آیات عظام (آیت‌الله خامنه‌ای و مکارم شیرازی)، درباره پیوند اعضا از فردی که دچار مرگ مغزی شده است، فتوا داده‌اند که اگر زنده ماندن کسی وابسته به اهدای عضو باشد و خانواده فردی که دچار مرگ مغزی شده رضایت بدهند، می‌توان اعضای بدن او را به بیمار پیوند زد.»

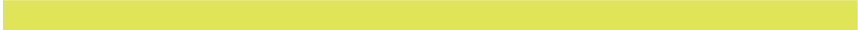

فعالیت (۲)

متن زیر را بخوانید و با حفظ زبان نویسنده، آن را خلاصه کنید.
«او با تحقیق دربارهٔ نحوهٔ بحث کردن در ژاپن و آمریکا، در زمینهٔ سبک‌های متفاوت تحلیلی ماجرا، به نتایج جالبی دست یافته که حاکی از تأثیر سبک نوشتن بر شیوهٔ صحبت کردن است. دانشجویان ژاپنی هنگامی که می‌خواهند دلیل و علت را توضیح دهند، ابتدا به یک نقطه یا برهه در زمان گذشته برمی‌گردند و ماجراهایی را که از آن نقطه به بعد رخ داده است، به ترتیب و پشت سر هم تعریف می‌کنند؛ در حالی که دانشجویان آمریکایی فقط به ذکر دلیل اصلی و مستقیم یک اتفاق بسنده می‌کنند.

در روش توضیح و توصیف در بستر زمان (شیوهٔ سلسلهٔ زمان) که دانشجویان ژاپنی عمدتاً از آن استفاده می‌کنند، ذکر مهم‌ترین و اصلی‌ترین دلیل ماجرا به آخر صحبت موقوف می‌شود ولی دانشجویان آمریکایی حتی اگر در ابتدا روش توصیف در بستر زمان را در پیش بگیرند، به محض اینکه متوجه طولانی شدن صحبت‌های خود می‌شوند، داستان‌گویی را قطع کرده، شروع به بیان اصل ماجرا و جمع‌بندی موضوع مورد بحث می‌کنند.»

♦ پرورش هنر استدلال، واتانابه

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

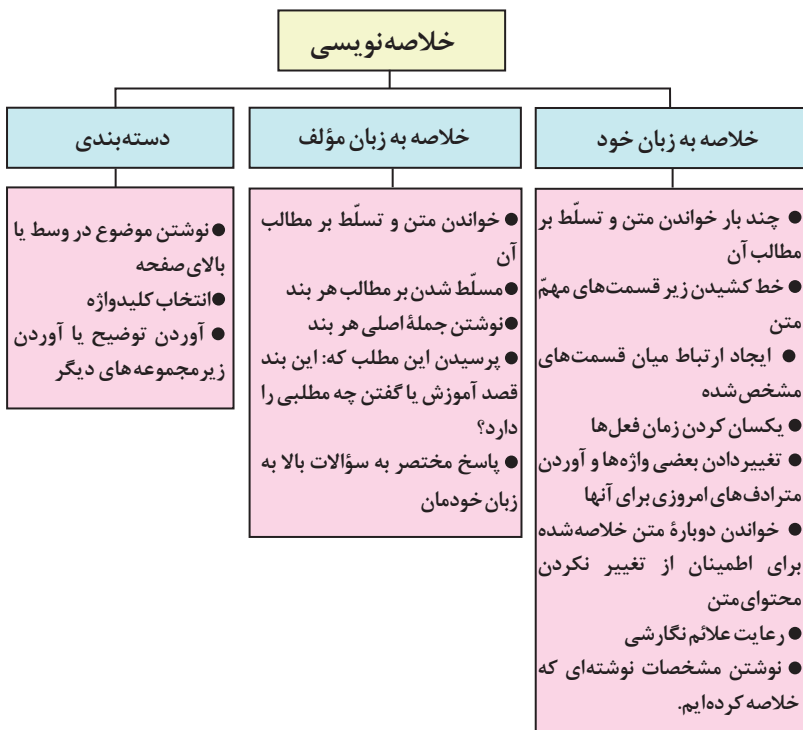

دسته‌بندی مطالب و یادداشت برداری

گاهی در تکمیل خلاصه‌نویسی از روش‌هایی استفاده می‌شود که در دسته‌بندی مطالب و یادداشت برداری معمول است. برخی از این روش‌ها عبارت‌اند از:

الف) نمودار

گاهی برای دسته‌بندی مطالب و به یاد سپردن آنها به شکل خلاصه، از روش نمودار استفاده می‌شود. نمودارها براساس متن‌ها و مطالب گوناگون، به شکل‌های مختلفی طراحی می‌شوند. برای نمونه می‌توان درس خلاصه‌نویسی را در نموداری با شکل زیر ارائه داد:

ب) جدول

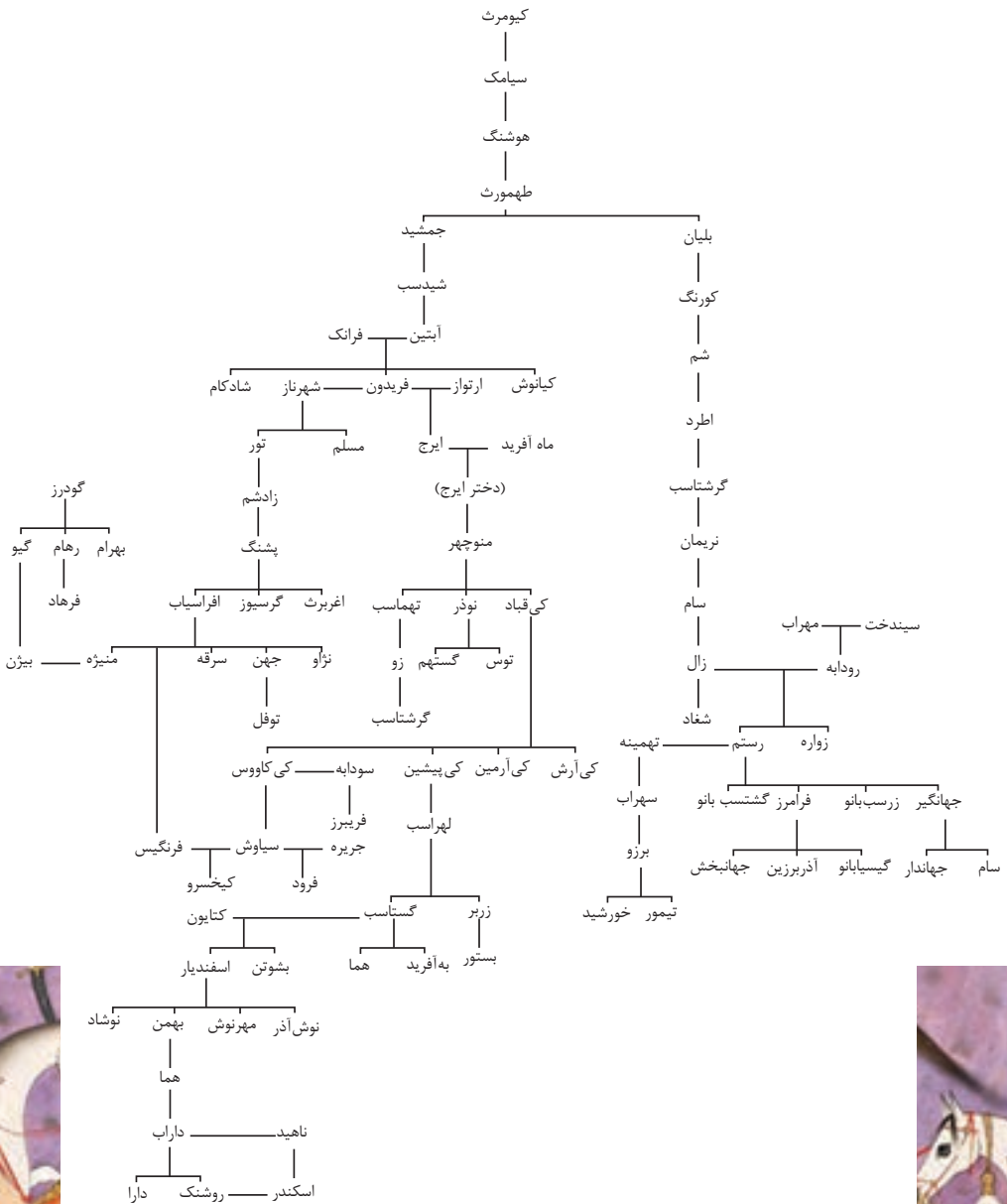
گاه می‌توان از جدول‌های چندستونی برای خلاصه‌برداری استفاده کرد. هر ستون را با رنگی متفاوت با ستون قبل، یادداشت کنید؛ مثلاً برای نوشتن خلاصه تاریخ ادبیات درس‌ها، جدولی مانند جدول زیر تهیه کنید:

نام شاعر	لقب (تخلص)	قرن	آثار	توضیحات
علی اسفندیاری	نیما یوشیج	معاصر	افسانه، خانواده یک سرباز، آب در خوابگاه مورچگان، قصه رنگ پریده و...	پدر شعر نو، اولین شعر نو افسانه در سال ۱۳۰۱
فریدالدین نیشابوری	عطار	قرن ششم	منطق الطیر، تذکرة الاولیا و...	کشته شده به دست مغولان
مصلح‌بن عبدالله	سعدی	قرن هفتم	کلیات سعدی، (بوستان و گلستان)	غزل عاشقانه، اشعار پندآموز

ب) نقشه مفهومی

در خلاصه‌نویسی مطالبی که ترتیب زمانی یا روابط علی و معلولی دارند یا به زیرشاخه‌های گوناگون تقسیم‌بندی می‌شوند، می‌توان از روش «نقشه مفهومی» استفاده کرد. در این روش، موضوع اصلی در وسط نوشته می‌شود و کلیدواژه‌هایی در زیر مجموعه آن قرار می‌گیرند و هر کلیدواژه، شامل زیرمجموعه‌هایی دیگر می‌شود. در شکل صفحه بعد برای اینکه ترتیب پادشاهان و پهلوانان در شاهنامه به یاد بماند، از این شیوه استفاده شده است:

فعالیت (۳)

یکی از درس‌های مندرج در کتاب‌های درسی خود را خلاصه کنید و با بهره‌گیری از روش‌های دسته‌بندی (نمودار، جدول، نقشه مفهومی) به یادسپاری آن را افزایش دهید.

اینک نوشته‌هایتان را بخوانید یا در اختیار دوستانتان قرار دهید تا با استفاده از معیارهای جدول زیر آن را ارزیابی کنند.

ردیف	سنجه‌های ارزیابی	نمره
۱	تولید متن منسجم: الف) خلاصه کردن متن به زبان مؤلف ب) خلاصه کردن متن به زبان خود	۱۲
۲	کاربرد روش‌های دسته‌بندی مطالب (نمودار، جدول، نقشه مفهومی)	
۳	حفظ محتوا و مفهوم اصلی متن	۳
۴	شیوه خواندن	۲
۵	رعایت املا و نکات نگارشی	۳
جمع		۲۰

کارگاهِ نوشتن

| تمرین (۱) | متن زیر را بخوانید و مشخص کنید به چه شیوه ای خلاصه شده است.

«این جزیره از شمال به جزیرهٔ تنب کوچک، از باختر به جزیرهٔ سیری و از جنوب و خاور به امارات متّحدهٔ عربی محدود است. شهر ابوموسی با مساحتی حدود ۲/۲ کیلومتر مربع در جنوب خاوری بندر لنگه و در خاور جزیره سیری، بین ۲۶ درجه و ۱ دقیقه عرض شمالی و ۵۴ درجه و ۵۹ دقیقه طول خاوری قرار دارد. این جزیره تقریباً لوزی شکل است. بلندترین نقطهٔ آن، قلّه کوه است که ۱۱۰ متر از سطح دریا بلندتر است. این جزیره دارای آب شیرین بوده، آب آشامیدنی مردم از چاه و باران تأمین می‌شود یا اینکه با لنج و کشتی از بندر لنگه یا بندر عباس به این جزیره حمل می‌شود.

آب و هوای این جزیره گرم و مرطوب است و چون به خط استوا نزدیک است، هوای آن از هوای سایر جزایر ایرانی خلیج فارس گرم‌تر است. فصل بارندگی آن بیشتر در اواخر زمستان و اوایل بهار بوده، بارش به صورت رگبار لحظه‌ای و موقت است.

این جزیره به نام‌های «بوموسی، بن موسی، بوموف، بابا موسی، گپ سزو و بوم‌سوز» نامیده شده است. بوموسی از دو پاره «بو» و «موسی» تشکیل شده که بو به معنی رایحه و کوتاه شدهٔ بود، باشد، باشم و بوم است، به معنی جا و مقام، منزل و مأوا و سرزمین. موسی هم نام شخص است. مردم بندر لنگه تا ۸۰ سال پیش آن را گپ سزو (سوزو: سبز) یعنی «سبزه‌زار بزرگ» می‌خوانده‌اند.

از نظر تاریخی، خلیج فارس و جزایر آن از جمله بوموسی، در روزگار عیلامیان، به‌ویژه در زمان پادشاهی شیلهک این شوشیناک (۱۱۶۵-۱۱۵۱ ق.م)، در دست این سلسله بوده است. دولت ماد در روزگار پادشاهی هووخشتره، به بزرگی و توانایی رسید و حدود آن از جنوب به کرانه‌های جنوبی خلیج فارس کشیده شد. جزیرهٔ بوموسی با دیگر جزایر خلیج فارس در این دوره، ابتدا جزء یکی از ایالت‌های جنوب باختری و سپس جزء ساتراپ (استان) چهاردهم دولت ماد به نام درنگیانه و بخشی از کرمان بود.»

◆ فرهنگ مردم هرمزگان، سعیدی

خلاصه متن

«بوموسی از شمال با تنب کوچک، از غرب به سیری و از جنوب غرب کشور با امارات همسایه است. ابوموسی با شکل لوزی ۲/۲ کیلومتر، در جنوب غربی بندر لنگه قرار دارد و آب آشامیدنی آن از باران و چاه یا از بندرعباس یا بندر لنگه تأمین می‌شود و آب و هوای آن گرم و مرطوب است.

ابوموسی نام‌های مختلفی داشته است مانند: «بن موسی، بوموف، بابا موسی و گپ سزو و بوم‌سوز»، که به معانی «بابا موسی، منزل موسی یا سبزه‌زار بزرگ» است.

این جزیره از هزاره دوم قبل از میلاد، یعنی از دوران عیلامی‌ها، مادها و هخامنشیان تا به امروز جزء سرزمین ایران بوده است.»

تمرین (۲) | متنی از کتاب‌های درسی خود انتخاب کنید و با یکی از روش‌های این درس، خلاصه آن را بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

تمرین (۳) | نوشته دوستانتان را براساس معیارهای جدول ارزشیابی درس، تحلیل کنید.

حکایت نگاری

حکایت زیر را بخوانید و آن را به زبان ساده بازنویسی کنید.
یکی را شنیدم از پیران مرتبی که مریدی را همی گفت: ای پسر، چندان که تعلق خاطر آدمیزاد به روزی است اگر به روزی ده بودی، به مقام از ملائکه درگذشتی.

◆ گلستان سعدی

Blank writing area with horizontal lines for text entry.

نیایشی

خدایا،
کاری بکن که دل قرار بگیرد.
ای مهربان بی منت،
ما را چنان نگران خودت کن که هیچ جاذبه‌ای نگاهمان را از تو نگیرد.
خدایا،
خواسته‌هایمان را دگرگون کن. ما را مالک بزرگ‌ترین ثروت زمین، یعنی همه
نخواستن‌ها قرار ده.
ای خدای یوسف،
برای اینکه دل به زلیخای وسوسه‌نسیاریم، به جلوه‌ای از جمال تو محتاجیم.
ای مخاطب شکوه‌های پنهان،
تو اگر نباشی به که می توان گفت حرف‌هایی را که به هیچ کس نمی توان گفت؟
خدایا،
به ما چنان فراستی عطا کن که عشق را از هوس بازشناسیم و نور رحمان را از نار
شیطان تمیز دهیم و میان حقیقت و باطل حقیقت اندود، فرق بگذاریم.
ای پناه اشک‌های پنهان،
خوشا به حال آنان که اشک را نه بر گونه‌های خویش که بر دامان دست‌های تو
می بارند. خوشا به حال آنان که در گریه‌های شبانه، سر بر شانه تو دارند. ما را آغوش
اجابتی این چنین عنایت کن.
ای خدای قنوت‌های تب دار،
تو چه نزدیکی آن زمان که دست‌ها به سوی تو بالا می آید! پای ما را از زمین
بکن.
ای خداوند سامع الاصوات،
کاش می شد آوای اجابت تو را در طنین دعاهایمان بشنویم.

◆ سید مهدی شجاعی

کتاب نامه

- آل احمد، جلال. (۱۳۸۹). سه تار. قم: زکَن.
- امیدوار، عبدالله؛ امیدوار، عیسی. (۱۳۹۰). سفرنامه برادران امیدوار. (چاپ ششم). نشر جمهوری.
- پایرامی، محمدرضا. (۱۳۷۱). کوه مرا صدا زد. تهران: حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی.
- تولستوی، لی یف نیکالایویچ. (۱۸۹۸). عید پاک. ترجمه محسن سلیمانی (۱۳۹۳). تهران: نشر سوره مهر.
- جامی، عبدالرحمن. (۸۱۷ - ۸۹۸ ق.). بهارستان. ترجمه خودآرام ایرانی (۱۳۸۲). پیک فرهنگ.
- جعفری مطلق، محسن. (۱۳۸۹). شهید آوینی. (چاپ هفتم). انتشارات مدرسه برهان.
- حسن زاده آملی، حسن. (۱۳۷۴). الهی نامه. بوستان کتاب.
- دانشور، سیمین. (۱۳۹۵). سووشون. (چاپ بیست و یکم). نشر خوارزمی.
- سعدی شیرازی، شیخ مصلح الدین. (۶۵۵ ق.). بوستان سعدی. تصحیح عزیزالله علیزاده (۱۳۸۸). تهران: نشر فردوس.
- سعدی شیرازی، شیخ مصلح الدین. (۶۵۶ ق.). گلستان سعدی. (چاپ اول). تصحیح محمدعلی فروغی (۱۳۸۲). تهران: نشر سرایش.
- شجاعی، مهدی. (۱۳۹۱). مناجات. (چاپ سیزدهم). نشر نیستان.
- سعیدی، سهراب. (۱۳۹۲). فرهنگ مردم هرمزگان. دارالتفسیر.

- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۳). **روانشناسی پرورشی نوین**. نشر دوران.
- شریعتی مزینانی، علی. (۱۳۹۲). **کویر**. چاپخش، مؤسسه بنیاد فرهنگی.
- صفا، ذبیح الله. (۱۳۶۹). **تاریخ ادبیات ایران**، جلد ۱. (جلد چهارم). تهران: فردوس.
- عربلو، احمد. (۱۳۸۶). **شهید همت**. (چاپ پنجم). انتشارات مدرسه برهان.
- قبادیانی، ناصر خسرو. (۱۳۶۹). **سفر نامه ناصر خسرو**. (سوم). به کوشش محمد دبیر سیاقی، انتشارات زوار.
- واتانابه، ماساکو. (۲۰۰۴). **پرورش هنر استدلال (الگوهای تبیین اندیشه در فرهنگ آموزش ژاپن و آمریکا)**. ترجمه محمدرضا سرکارآرانی، علیرضایی و زینب صدوقی. (۱۳۹۱). منادی تربیت.
- یوسف زاده، حبیب. (۱۳۸۶). **شهید باکری**. (چاپ پنجم). انتشارات مدرسه برهان.

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی جهت ایفای نقش خطیر خود در اجرای سند تحول آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی، مشارکت معلمان را به عنوان سیاست اجرایی مهم دنبال می‌نماید. برای تحقق این امر با بهره‌مندی هوشمندانه از فرصت‌های فناوری‌های نوین در اقدامی نوآورانه سامانه تعاملی برخط اعتبارسنجی کتاب‌های نونگاشت راه‌اندازی شد تا با دریافت نظرات معلمان درباره کتاب‌های درسی نونگاشت کیفیت تولیدات سازمان را بهبود بخشیده و محتوای کتاب‌های درسی را در اولین چاپ سپاری با کمترین اشکال به دانش‌آموزان و معلمان ارجمند تقدیم نماید. در انجام مطلوب فرآیند اعتبارسنجی همکاران گروه تحلیل محتوای آموزشی و پرورشی، گروه‌های آموزشی، دبیرخانه راهبری دروس در استان‌ها، شورای هماهنگی تألیف دفاتر، دبیرخانه پروژه اعتبارسنجی سازمان در هماهنگی و اجرا، نقش سازنده‌ای را داشتند. ضمن ارج نهادن به تلاش همکاران شرکت‌کننده در فرآیند اعتبارسنجی، اسامی دبیران و هنرآموزانی که تلاش مضاعفی را در این زمینه داشته و با ارائه نظرات خود سازمان را در بهبود محتوای این کتاب یاری کرده‌اند به شرح زیر اعلام می‌نماید.

محسن باهو

مشاور معاون وزیر و مدیر پروژه اعتبارسنجی

اسامی دبیران و هنرآموزان شرکت‌کننده در اعتبارسنجی کتاب نگارش (۲) کد ۱۱۱۲۰۲

ردیف	نام و نام خانوادگی	استان محل خدمت	ردیف	نام و نام خانوادگی	استان محل خدمت
۱	غلامرضا بادی	اصفهان	۱۸	شلیره محمدی	زنجان
۲	منیر سلطان‌پور	اصفهان	۱۹	محمود شیخ	سیستان و بلوچستان
۳	محمد پیری	ایلام	۲۰	فاطمه غلامی	شهر تهران
۴	همایون منصوری	ایلام	۲۱	محمد قدمیاری	فارس
۵	محمد تقی طباطبائی	آذربایجان شرقی	۲۲	آرینا عاملی راد	کردستان
۶	حسین جعفری	آذربایجان شرقی	۲۳	مینا جابری	کردستان
۷	علی محمودی	آذربایجان غربی	۲۴	غلامعباس محمد شیرازی	کرمان
۸	مینا محرمی	آذربایجان غربی	۲۵	محمد صالح نسب	کهگیلویه و بویراحمد
۹	فاطمه محمودی	شهرستان‌های تهران	۲۶	مجید جلاله وند الکامی	گیلان
۱۰	آیت الله یداللهی فارسانی	چهارمحال و بختیاری	۲۷	شیوا پورنداف حقی	گیلان
۱۱	اشرف خسروی	چهارمحال و بختیاری	۲۸	نوردین بازگیر	لرستان
۱۲	عزت السادات قهاری	بوشهر	۲۹	کاظم نامدار	مازندران
۱۳	مریم دباغیان	خراسان جنوبی	۳۰	معصومه عبادی	مرکزی
۱۴	علی عباسی	خراسان جنوبی	۳۱	مهرانگیز مرادی	هرمزگان
۱۵	کریم سنچولی	خراسان رضوی	۳۲	نعمت دستفال	هرمزگان
۱۶	زینب علوی	خراسان شمالی	۳۳	مریم طهوری	همدان
۱۷	اسماعیل علی‌پور	خراسان شمالی	۳۴	علی اکبر اخوه	یزد

